

Έργο:

Ελλάδα: Διευκόλυνση της τουριστικής
ανάκαμψης μετά την COVID-19

Δραστηριότητα:

*Μέτρηση των επιπτώσεων της νόσου
COVID-19 στον τουρισμό και ανάπτυξη
κατευθυντήριων γραμμών
παρακολούθησης*

Παραδοτέο:

Έκθεση Αξιολόγησης των Επιπτώσεων
της COVID-19 στον Τουρισμό

Απρίλιος 2022

Ευχαριστίες

Η παρούσα έκθεση είναι το αποτέλεσμα της δραστηριότητας «Μέτρηση των επιπτώσεων της νόσου COVID-19 στον τουρισμό και ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών παρακολούθησης», στο πλαίσιο του κοινού έργου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) και του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών (ΠΟΤ) με τίτλο «Ελλάδα: Δέσμη συνεργασίας τεχνικής βοήθειας για την τουριστική ανάκαμψη μετά την COVID-19 – Διευκόλυνση της τουριστικής ανάκαμψης μετά την COVID-19.

Ιδιαίτερη ευγνωμοσύνη οφείλουμε στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) για τη χρηματοδότηση της συγκεκριμένης δραστηριότητας, και ειδικότερα στην κα Marilena Vuiu και τον κ. Γιώργο Μαλτέζο, τόσο για τη βοήθεια που παρείχαν στον ΠΟΤ για την υλοποίηση της δραστηριότητας και για τη συνολική εμπιστοσύνη που επέδειξαν στη διάρκεια της συνεργασίας.

Η δραστηριότητα δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί με επιτυχία χωρίς τη συμμετοχή του Υπουργείου Τουρισμού. Ο ΠΟΤ θα ήθελε να ευχαριστήσει ιδιαίτερα την Δρ. Παναγιώτα Διονυσοπούλου, Γενική Διευθύντρια Τουριστικής Πολιτικής, την κα Σταυρούλα Κεφάλα, Γενική Διευθύντρια Έρευνας, την κα Ευτυχία-Χριστίνα Αϊβαλιώτου, Αναπληρώτρια Προϊσταμένη Τμήματος Στατιστικών Τουρισμού και όλους τους συμμετέχοντες, για τη συνεχή υποστήριξη και την άριστη συνεργασία.

Τέλος, από την πλευρά του ΠΟΤ, η μελέτη αυτή διεξήχθη από την Εμπειρογνώμονα Στατιστικών Τουρισμού κα Ana Rivas, υπό την επίβλεψη της κας Vanessa Satur και του κ. Marcel Leijzer, Διευθυντών του ΠΟΤ και του κ. Νικολάου Γκολφινόπουλου, Senior Project Specialist του ΠΟΤ.

Όλοι οι εμπλεκόμενοι ελπίζουν ότι η παρούσα έκθεση θα διαφωτίσει τον τρόπο με τον οποίο οι στατιστικές τουρισμού μπορούν να βοηθούν την Ελλάδα να παρακολουθεί τις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού στην οικονομία και τους προορισμούς της χώρας και να συμβάλλουν στη λήψη αποφάσεων των ενδιαφερόμενων μερών, ειδικά όταν αντιμετωπίζονται έκτακτες καταστάσεις κρίσης.

Αποποίηση ευθύνης

Οι απόψεις που εκφράζονται στην παρούσα δημοσίευση είναι οι απόψεις των συντακτών και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις και τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) ή του Συμβουλίου των Διοικητών της ή των κυβερνήσεων που εκπροσωπούν, ούτε τις απόψεις και τις πολιτικές του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (ΠΟΤ) ή της Γραμματείας του.

Η ΕΤΑΑ και ο ΠΟΤ δεν εγγυώνται την ακρίβεια των δεδομένων που περιλαμβάνονται στην παρούσα δημοσίευση και δεν φέρουν καμία ευθύνη για τυχόν συνέπειες από τη χρήση τους. Η αναφορά συγκεκριμένων εταιρειών ή προϊόντων δεν συνεπάγεται ότι αυτά εγκρίνονται ή συνιστώνται από την ΕΤΑΑ ή τον ΠΟΤ κατά προτίμηση έναντι άλλων παρόμοιου χαρακτήρα που δεν αναφέρονται.

Τυχόν χαρακτηρισμός ή αναφορά σε συγκεκριμένη επικράτεια ή γεωγραφική περιοχή, ή χρήση του όρου «χώρα» στο παρόν έγγραφο, δεν συνεπάγεται ότι η ΕΤΑΑ ή ο ΠΟΤ προτίθενται να εκφράσουν κρίση σχετικά με το νομικό ή άλλο καθεστώς οποιασδήποτε επικράτειας ή περιοχής. Οι ονομασίες που χρησιμοποιούνται και η παρουσίαση του υλικού σε αυτή τη δημοσίευση δεν συνεπάγονται την έκφραση οποιωνδήποτε απόψεων εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης ή της Γραμματείας του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού σχετικά με το νομικό καθεστώς οποιασδήποτε χώρας, επικράτειας, πόλης ή περιοχής, ή των αρχών της ή σχετικά με την οριοθέτηση των συνόρων ή των ορίων της.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	2
1. Εισαγωγή.....	9
2. Μεθοδολογία	12
2.1 Μεθοδολογικό πλαίσιο	12
2.2 Πηγές δεδομένων:.....	12
2.3 Συναντήσεις.....	13
3. Επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία	14
3.1 Ισοζύγιο Πληρωμών - Ταξιδιωτικές υπηρεσίες.....	14
3.2 Δείκτης κύκλου εργασιών στις Δραστηριότητες Παροχής Καταλυμάτων και Υπηρεσιών Εστίασης.....	16
3.3 Συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕγχΠ	17
3.4 Επιπτώσεις στην απασχόληση	20
3.5 Κύρια ελλείμματα δεδομένων που εντοπίστηκαν στην ανάλυση δεδομένων	24
4. Επιπτώσεις στον εισερχόμενο τουρισμό	26
4.1 Αφίξεις, διανυκτερεύσεις και εισπράξεις	26
4.2 Τουριστική δαπάνη	30
4.2 Κύρια ελλείμματα δεδομένων στην ανάλυση δεδομένων εισερχόμενου τουρισμού.....	33
5. Επιπτώσεις στις αγορές προέλευσης.....	34
5.1 Επιπτώσεις στις αγορές προέλευσης με υψηλότερο μερίδιο εισπράξεων	35
6. Επιπτώσεις στον εθνικό τουρισμό	40
6.1 Επιπτώσεις στον εγχώριο τουρισμό	40
6.2 Επιπτώσεις στον εξερχόμενο τουρισμό	42
6.3 Κύρια ελλείμματα δεδομένων στην ανάλυση δεδομένων του εθνικού τουρισμού	44
7. Επιπτώσεις στους εθνικούς προορισμούς.....	45
7.1 Επιπτώσεις των διεθνών αφίξεων ανά περιφέρεια	45
7.2 Επιπτώσεις ταξιδιωτικών εισπράξεων ανά περιφέρεια	48
7.3 Κύρια ελλείμματα δεδομένων στην ανάλυση δεδομένων των επιπτώσεων στους εθνικούς προορισμούς	50
8. Επιπτώσεις στους τουριστικούς κλάδους.....	51
8.1 Καταλύματα	51

8.2	Δραστηριότητα ελληνικών αεροδρομίων.....	54
8.3	Μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι.....	60
8.4	Κύρια ελλείμματα δεδομένων στην ανάλυση δεδομένων των επιπτώσεων στα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους.....	61
9.	Ελλείμματα δεδομένων και τομείς βελτίωσης.....	63
10.	Παράρτημα Α: Πηγές στατιστικών.....	64
11.	Παράρτημα Β: Μέτρα κατά της νόσου COVID-19 που λήφθηκαν στην Ελλάδα.....	73
12.	Παράρτημα Γ: Στατιστικά στοιχεία COVID-19 για την Ελλάδα.....	75

Κατάλογος Συντομογραφιών

ΙΠ	Ισοζύγιο Πληρωμών
CAGR	Compound Annual Growth Rate/Σύνθετος ετήσιος ρυθμός
ΕΤΑΑ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης
ΑΕγχΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΙΝΣΕΤΕ	Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων
IRTS 2008	International Recommendations for Tourism Statistics 2008
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΔΛΤ	Δορυφόρος Λογαριασμός Τουρισμού
ΠΟΤ	World Tourism Organization/Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών

Κατάλογος γραφημάτων και πινάκων

Γράφημα 1. Ισοζύγιο Πληρωμών - Ταξιδιωτικές υπηρεσίες, 2009-2021 (εκατ. €) [η αρίθμηση στο παρακάτω διάγραμμα είναι ασαφής].....	15
Πίνακας 2. Δείκτης κύκλου εργασιών κλάδων 55 και 56, 2019-2021.....	17
Γράφημα 3: Συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕγχΠ (εκατ. €).....	18
Γράφημα 4: Κατάλογος κατηγοριών χαρακτηριστικών τουριστικών καταναλωτικών προϊόντων και χαρακτηριστικών τουριστικών δραστηριοτήτων (τουριστικοί κλάδοι), IRTS 2008.	20
Γράφημα 5. Διακύμανση Εργατικού Δυναμικού από έτος σε έτος ανά τομέα 2009-2020.....	22
Γράφημα 6: Εξέλιξη διεθνών αφίξεων τουριστών 2009-2021.....	26
Γράφημα 7: Εξέλιξη συνολικών αφίξεων, μέσης παραμονής και εισπράξεων 2009-2021.....	27
Γράφημα 8: Διανομή τουριστικών εισπράξεων ανά τρίμηνο, 2018-2021.....	29
Γράφημα 9: Διανυκτερεύσεις μη κατοίκων σε ξενοδοχεία, παρόμοια καταλύματα και χώρους κατασκήνωσης, ανά μήνα (2019-2021).....	29

Γράφημα 10. Εξέλιξη Μέσης Διάρκειας Παραμονής και Μέσης Δαπάνης ανά ημέρα και ανά ταξίδι 2009-2021.....	31
Γράφημα 11. Μέση διάρκεια παραμονής ανά χώρα 2019-2020-2021	32
Γράφημα 12. Δαπάνη ανά τουρίστα, ανά ταξίδι, ανά χώρα (€) 2019-2020-2021.....	32
Πίνακας 13. Κύριοι δείκτες ανά αγορά προέλευσης, 2019.....	36
Πίνακας 14. Κύριοι δείκτες ανά αγορά προέλευσης, μεταβολή 2020-2019.....	37
Πίνακας 15. Κύριοι δείκτες ανά αγορά προέλευσης, μεταβολή 2021-2019.....	38
Γράφημα 16: Μέση διάρκεια παραμονής, κύριες αγορές προέλευσης 2019-20-21....	38
Γράφημα 17: Μέση δαπάνη ανά ταξίδι, κύριες αγορές προέλευσης, 2019-20-21.	39
Γράφημα 18. Διανυκτερεύσεις ημεδαπών σε ξενοδοχεία, παρόμοια καταλύματα και χώρους κατασκήνωσης, ανά μήνα (2019-2021)	41
Γράφημα 19. Εξερχόμενα ταξίδια ανά χώρα προορισμού, 2019-2021.....	42
Γράφημα 20. Πληρωμές ανά λόγο ταξιδιού και ανάλυση ανά προσωπικό λόγο, 2019	43
Γράφημα 21. Ελληνικές περιφέρειες EE NUTS 2: % των συνολικών διεθνών ταξιδιών το 2019 και 2019- 2021 % μεταβολή.....	45
Γράφημα 22. Μεταβολή επισκέψεων (όχι επισκεπτών) ανά περιφέρεια 2020-2019. 46	
Γράφημα 23. Γράφημα 20. Μεταβολή επισκέψεων (όχι επισκεπτών) ανά περιφέρεια 2021-2019.	47
Γράφημα 24. Ελληνικές περιφέρειες EE NUTS 2: % των συνολικών ταξιδιωτικών εισπράξεων το 2019 και μεταβολή % 2019- 2021.	48
Γράφημα 25. Ταξιδιωτικές εισπράξεις ανά περιφέρεια, 2020-2019.....	49
Γράφημα 26. Ταξιδιωτικές εισπράξεις ανά περιφέρεια, 2021-2019.....	49
Γράφημα 27. Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχεία, παρόμοια καταλύματα και χώρους κατασκήνωσης, ανά μήνα (2019-2021).....	53
Γράφημα 28. Μεταβολή ημερήσιας εναέριας κυκλοφορίας Ελλάδας (πτήσεις άφιξης/αναχώρησης) 2019-2020	57

Γράφημα 29. Μεταβολή ημερήσιας εναέριας κυκλοφορίας Ελλάδας (πτήσεις άφιξης/αναχώρησης) 2019-2021	58
Γράφημα 30. Μεταβολή ημερήσιας εναέριας κυκλοφορίας Ελλάδας (πτήσεις άφιξης/αναχώρησης) 2019-2022	59
Γράφημα 31. Επισκέπτες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων (Ιανουάριος 2016 – Δεκέμβριος 2021)	60
Γράφημα 32. Εισπράξεις μουσείων και αρχαιολογικών χώρων (Ιανουάριος 2016 – Δεκέμβριος 2021)	61
Γράφημα 33. Συνοπτική παρουσίαση των προβλημάτων που εντοπίστηκαν και των πιθανών τομέων βελτίωσης.	63
Γράφημα 34. Ημερήσια διακύμανση θετικών κρουσμάτων 2019-2022 στην Ελλάδα.	75
Γράφημα 35. Ημερήσια διακύμανση θανάτων 2019-2022 στην Ελλάδα.....	76

1. Εισαγωγή

Ο κόσμος αντιμετωπίζει μια άνευ προηγουμένου παγκόσμια υγειονομική κρίση, οι επιπτώσεις της οποίας γίνονται αισθητές σε όλους τους τομείς της κοινωνίας και της οικονομίας. Καθώς οι κυβερνήσεις και οι υγειονομικοί φορείς παγκοσμίως καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την καταπολέμηση και τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού, το αποτέλεσμα είναι εκτεταμένα μέτρα περιορισμού (lockdown), συμπεριλαμβανομένου του κλεισίματος ξενοδοχείων, εστιατορίων, καταστημάτων λιανικής πώλησης, πολιτιστικών και φυσικών αξιοθέατων, καθώς και της μείωσης των ταξιδιών και του προσωρινού κλεισίματος των συνόρων. Οι συνέπειες είναι καταστροφικές για τις οικονομίες, καθώς και τις θέσεις εργασίας, με τον τομέα του τουρισμού να είναι ένας από τους τομείς που επλήγησαν περισσότερο.

Από τον Απρίλιο του 2022, ο τουρισμός αντιπροσωπεύει το 30% των παγκόσμιων εξαγωγών υπηρεσιών (1,5 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ), φτάνοντας το 45% στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ήδη τον Μάιο του 2020, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (ΠΟΤ) είχε προβλέψει ότι οι επιπτώσεις της νόσου COVID-19 θα έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση των διεθνών αφίξεων τουριστών κατά 60% έως 80% σε σύγκριση με τα στοιχεία του 2019. Δίνοντας μια τάξη μεγέθους, ο ΠΟΤ σημειώνει ότι το 2009, μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση, οι διεθνείς αφίξεις τουριστών μειώθηκαν κατά 4%, ενώ η επιδημία SARS οδήγησε σε μείωση μόλις 0,4% το 2003.

Η Ελλάδα ανέκαθεν θεωρείτο ένας από τους κλασικούς τουριστικούς προορισμούς παγκοσμίως, και ιδιαίτερα εντός της ευρωπαϊκής ηπείρου. Μετά από δέκα έτη σκληρής οικονομικής κρίσης, ο ελληνικός τουρισμός έχει επιδείξει σημαντική ανθεκτικότητα. Το 2018, η χώρα κατάφερε να σπάσει το όριο των 30 εκατομμυρίων διεθνών τουριστών (ΠΟΤ) και το 2019 έφτασε τα 34 εκατομμύρια διεθνών αφίξεων τουριστών (Τράπεζα της Ελλάδος).

Στη διάρκεια της ελληνικής κρίσης χρέους μέχρι το 2016, η Ελλάδα έχασε σχεδόν το ήμισυ του ΑΕγχΠ της σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2008 (Παγκόσμια Τράπεζα), ενώ ο τομέας του τουρισμού συνεισέφερε συνεχώς πάνω από το 20% των συνολικών εξαγωγών της χώρας, με βάση τα στοιχεία του ΠΟΤ. Η Ελλάδα ήταν μια από τις

πρώτες χώρες της ΕΕ που αντέδρασε προνοητικά λαμβάνοντας αυστηρά μέτρα για την καταπολέμηση της πανδημίας και της μεταδοτικής φύσης του ιού. Στα τέλη Φεβρουαρίου 2020, η Ελλάδα ανέστειλε όλες τις αποκριάτικες εκδηλώσεις και μέχρι τον Μάρτιο υιοθετήθηκαν σταδιακά πλήθος περιορισμών, με τους περιορισμούς στις μετακινήσεις των κατοίκων να ισχύουν από τις 23 Μαρτίου.

Όσον αφορά τον τουριστικό τομέα της Ελλάδας και μετά τα πρώτα εθνικά μέτρα περιορισμού λόγω της πανδημίας, την 1η Ιουνίου 2020 η Ελλάδα άνοιξε ξανά μπαρ, εστιατόρια και ξενοδοχεία που λειτουργούν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, ενώ την 1η Ιουλίου 2020 η χώρα και ο τουριστικός κλάδος της άνοιξαν τα σύνορα στον διεθνή τουρισμό με βάση το επιδημιολογικό προφίλ των χωρών που παρακολουθούνταν συνεχώς.

Στη διάρκεια του καλοκαιριού του 2021, τα δημόσια μέτρα καραντίνας έχουν αρθεί και η χώρα έχει ανοίξει στον διεθνή τουρισμό. Η Ελλάδα έχει συγκεκριμένες οδηγίες για τους τουρίστες που εισέρχονται στη χώρα, ανάλογα με τη χώρα από την οποία προέρχονται, καθώς επίσης κανονισμούς και πρωτόκολλα, για να εξασφαλίσει ομαλή και ασφαλή τουριστική σεζόν. Με βάση τα δεδομένα του ΠΟΤ, τα οποία ελήφθησαν από το ΠΟΤ Tourism Recovery Tracker, το 2020 η Ελλάδα σημείωσε πτώση στις Αφίξεις Διεθνών Τουριστών κατά 77% σε σχέση με το 2019. Τα δεδομένα του 2021 δείχνουν σημάδια μέτριας ανάκαμψης. Σύμφωνα με την ίδια πηγή, το 2020 η Ελλάδα κατέγραψε μείωση της τάξης του 80% στις εισπράξεις από τον διεθνή τουρισμό σε σύγκριση με τις επιδόσεις της χώρας το 2019.

Στην αρχή αυτού του έργου (τέλη 2021), ο κόσμος είχε μια πολύ θετική πρόβλεψη ανάκαμψης των ταξιδιών για το 2021 και το 2022, η οποία χρειάστηκε να αναθεωρηθεί προς τα κάτω μετά την εμφάνιση και την ταχεία διάδοση της παραλλαγής Όμικρον. Το έκτο κύμα οδήγησε και πάλι σε σημαντική συρρίκνωση της ζήτησης, υπενθυμίζοντας στους συντελεστές του τουρισμού την εξαιρετικά αβέβαιη κατάσταση σε σχέση με την πανδημία.

Τον Μάρτιο του 2022, καθώς η παρούσα έκθεση βρίσκεται στο στάδιο της οριστικοποίησης, εμφανίστηκε άλλο ένα ανατρεπτικό και απρόβλεπτο στοιχείο, δηλαδή η γεωπολιτική κατάσταση στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου, μια σύγκρουση διαφορετικής φύσης και εμβέλειας, με σημαντικό αντίκτυπο στην

παγκόσμια οικονομία και στον ταξιδιωτικό τομέα ειδικότερα. Η κατάσταση αυτή έχει σημαντικές επιπτώσεις σε προορισμούς που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη ρωσική αγορά, λόγω της διακοπής των αεροπορικών συνδέσεων. Από την άλλη πλευρά, και σε παγκόσμιο επίπεδο, το αυξανόμενο κόστος του πετρελαίου οδηγεί σε ακριβότερους αεροπορικούς ναύλους και ο υψηλότερος πληθωρισμός διαβρώνει το εισόδημα και την αναμενόμενη ανάκαμψη της κατανάλωσης.

Το ξέσπασμα αυτής της σύγκρουσης στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου αναπόφευκτα καθυστερεί την ανάκαμψη του τουριστικού κλάδου. Από την άλλη πλευρά, οδηγεί στην ανάγκη να επανεξετάσουμε και να ενισχύσουμε τα συστήματα και τις ικανότητές μας για τη μέτρηση των διαφόρων πτυχών του τουριστικού κλάδου και σε περιόδους κρίσης, ώστε να είμαστε σε θέση να παρέχουμε στους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων τα σχετικά δεδομένα και τις πληροφορίες που θα βοηθήσουν στην οικοδόμηση πιο ανθεκτικών οικονομιών και προορισμών, επεκτείνοντας βιώσιμα τα οφέλη του τουρισμού στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό.

Το παρόν έγγραφο επικεντρώνεται στην παροχή συγκεκριμένης επισκόπησης των επιπτώσεων της πανδημίας στον τουρισμό της Ελλάδας μέσω των στατιστικών στοιχείων που διατίθενται στη χώρα. Έχουν εντοπιστεί διάφορα ζητήματα και έχουν προταθεί λύσεις στην έκθεση «Κατευθυντήριες γραμμές για την παρακολούθηση των επιπτώσεων στον τουρισμό» που εκπονήθηκε επίσης στο πλαίσιο της εν λόγω δραστηριότητας. Με βάση τα ευρήματα αυτής της αξιολόγησης, η εν λόγω ξεχωριστή έκθεση παρέχει συστάσεις και κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο βελτίωσης της παρακολούθησης των επιδόσεων του τουρισμού μέσω στατιστικών στοιχείων βασισμένων στα χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες της Ελλάδας και των φορέων που παράγουν τα σχετικά δεδομένα και τις πληροφορίες.

2. Μεθοδολογία¹

2.1 Μεθοδολογικό πλαίσιο

Για να αξιολογηθεί η χρησιμότητα των ήδη διαθέσιμων δεδομένων και να προσδιοριστεί το είδος των αναγκαίων πληροφοριών, μεταξύ άλλων και κατά την ανάλυση των δεδομένων για κάθε μονάδα ανάλυσης, οι συντάκτες ακολούθησαν το διεθνές μεθοδολογικό πλαίσιο που έχει θεσπίσει ο ΟΗΕ, το οποίο περιλαμβάνεται σε αυτά τα δύο εγχειρίδια:

- International Recommendations for Tourism Statistics 2008 (IRTS 2008) – το οποίο παρέχει τις κύριες έννοιες, τους ορισμούς και τις ταξινομήσεις για τη μέτρηση του τουρισμού.
- Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework 2008 (TSA: RMF 2008) – το οποίο επιτρέπει τη μέτρηση του τουρισμού με οικονομικούς όρους.

2.2 Πηγές δεδομένων:

Για την κατάρτιση των γραφημάτων και των ποσοτικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν επίσημες δευτερεύουσες πηγές. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι στατιστικές πηγές αναφοράς για την ανάλυση κάθε κεφαλαίου. Αναλυτικότερες πληροφορίες σχετικά με αυτές και άλλες πηγές διαθέσιμες στην Ελλάδα παρατίθενται στο παράρτημα 10 της παρούσας έκθεσης.

¹ Ο ΠΟΤ συνιστά ανεπιφύλακτα να μελετηθεί σε βάθος το περιεχόμενο των αναφερόμενων δημοσιεύσεων, όπου περιγράφονται τόσες πολλές καταστάσεις και περιπτώσεις, με βάση τις ιδιαίτερες συνθήκες που αντιμετωπίζουν οι διάφορες χώρες

- *International Recommendations for Tourism Statistics 2008 (IRTS 2008).*
- *Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework 2008 (TSA: RMF 2008).*
- *Το Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών 2008 (2008 SNA) είναι η τελευταία έκδοση του διεθνούς στατιστικού προτύπου για τους εθνικούς λογαριασμούς, το οποίο εγκρίθηκε από τη Στατιστική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών (UNSC).*

Πίνακας 1. Στατιστικές πηγές αναφοράς για την ανάλυση.

1. ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	2. ΕΓΧΩΡΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	3. ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
Έρευνα Συνόρων (Τράπεζα της Ελλάδας) Έρευνα Καταλυμάτων (ΕΛΣΤΑΤ)	Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΛΣΤΑΤ) Έρευνα Διακοπών (ΕΛΣΤΑΤ) Έρευνα Καταλυμάτων (ΕΛΣΤΑΤ)	Έρευνα Συνόρων (Τράπεζα της Ελλάδας) Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΛΣΤΑΤ)
4. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	5. ΚΛΑΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	6. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
Εργατικό δυναμικό (ΕΛΣΤΑΤ)	Έρευνα Καταλυμάτων (ΕΛΣΤΑΤ) ΜΗΤΕ (Υπουργείο Τουρισμού)	Δείκτης Κύκλου Εργασιών Τουρισμού (ΕΛΣΤΑΤ) Ελληνικό Ισοζύγιο Πληρωμών – Ταξιδιωτικές υπηρεσίες (Τράπεζα της Ελλάδας)

2.3 Συναντήσεις

Για την εκπόνηση της παρούσας έκθεσης πραγματοποιήθηκαν κατά πρόσωπο συναντήσεις και ανταλλαγή πληροφοριών, υπό τον συντονισμό του ελληνικού Υπουργείου Τουρισμού, με τους ακόλουθους φορείς:

Πίνακας 2. Συνεντεύξεις εμπλεκόμενων μερών.

Φορέας	Διεύθυνση
Τράπεζα της Ελλάδας	Διεύθυνση Στατιστικής
Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών	Senior Developer, Airline Development
Ελληνική Στατιστική Αρχή	Διεύθυνση Τομεακών Στατιστικών, Τμήμα Στατιστικών Τουρισμού και Πολιτισμού
Ελληνική Στατιστική Αρχή	Διεύθυνση Τομεακών Στατιστικών, Τμήμα Στατιστικών Τουρισμού και Πολιτισμού
Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας	Διεύθυνση δεδομένων
Fraport Greece	Continuous Improvement & Analytics Manager
Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας	Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού	Προϊστάμενος Τμήματος Έρευνας Αγοράς
Ελληνική Αστυνομία	Διεύθυνση Προστασίας Συνόρων
Πανεπιστήμιο Αιγαίου	Καθηγητής - Εργαστήριο Τοπικής και Νησιωτικής Ανάπτυξης - Τμήμα Περιβάλλοντος
Υπουργείο Τουρισμού	Προϊστάμενος Τμήματος Σχεδιασμού Τουριστικής Πολιτικής Προϊστάμενος Τμήματος Μητρώου Τουριστικών Επιχειρήσεων Προϊστάμενος Τμήματος Μελετών και Τεκμηρίωσης

3. Επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία

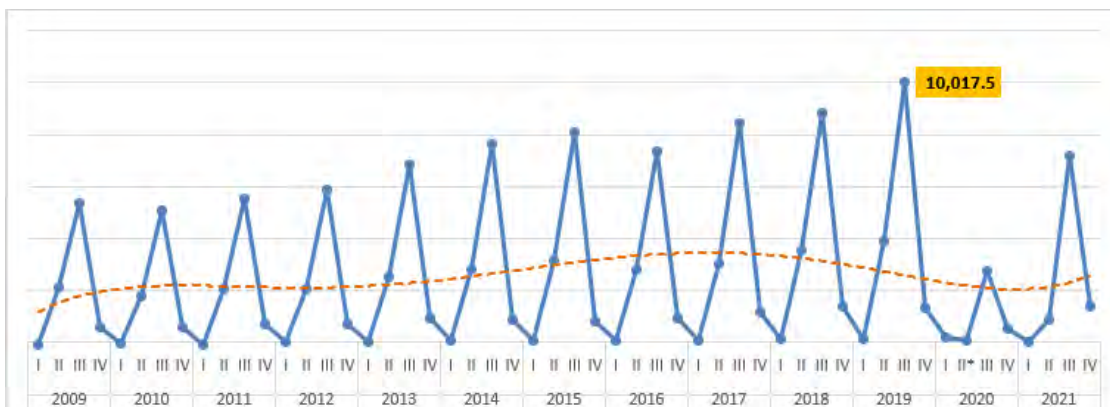
Ο τουρισμός είναι ένας από τους σημαντικότερους κλάδους της ελληνικής οικονομίας και βασικός πυλώνας της οικονομικής μεγέθυνσης. Στο κεφάλαιο αυτό αναλύονται οι διάφορες επίσημες πηγές που παρέχουν δεδομένα για την οικονομική διάσταση του τουρισμού, καθώς και μια εκτίμηση του ΑΕγχΠ του τουρισμού, η οποία πραγματοποιείται από άλλους φορείς.

3.1 Ισοζύγιο Πληρωμών - Ταξιδιωτικές υπηρεσίες

Το ισοζύγιο πληρωμών είναι μια μακροοικονομική στατιστική που καταγράφει τις συναλλαγές μεταξύ κατοίκων και μη κατοίκων, ανεξάρτητα από το νόμισμα συναλλαγής, στη διάρκεια καθορισμένης χρονικής περιόδου, την οποία καταρτίζει η Τράπεζα της Ελλάδος. Θα πρέπει να έχουμε κατά νου ότι αυτή η μέτρηση αναφέρεται στο σύνολο των ταξιδιών, τουριστικών και μη, επομένως δεν μετρά αποκλειστικά την τουριστική δραστηριότητα, αλλά παραμένει ένας καλός δείκτης οικονομικού αντίκτυπου.

Για να ληφθεί υπόψη η δαπάνη ενός ταξιδιώτη στην έρευνα, θα πρέπει η παραμονή του στη χώρα να έχει διάρκεια μικρότερη του ενός έτους. Περιλαμβάνεται επίσης η δαπάνη που πραγματοποιούν οι συνοριακοί και εποχιακοί ή άλλοι προσωρινοί εργαζόμενοι. Όσον αφορά το είδος των αγαθών ή υπηρεσιών που καταναλώνουν οι ταξιδιώτες, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο τουρισμός στο Ισοζύγιο Πληρωμών (ΙΠ) δεν περιλαμβάνει τις διεθνείς μεταφορές, οι οποίες καταγράφονται ως ξεχωριστό στοιχείο στον Δορυφόρο Λογαριασμό Τουρισμού (ΔΛΤ).

Γράφημα 1. Ισοζύγιο Πληρωμών - Ταξιδιωτικές υπηρεσίες, 2009-2021 (εκατ. €) [η αρίθμηση στο παρακάτω διάγραμμα είναι ασαφής]

Ισοζύγιο Πληρωμών - Ταξιδιωτικές υπηρεσίες	1ο τρίμ.	2ο τρίμ.	3ο τρίμ.	4ο τρίμ.
2019 (σε εκατ. €)	164,6 1%	3.912,5 25%	10.017,5 65%	1.340,3 9%
Μεταβ. 2020-2019	22,1%	-98,6%	-72,6%	-60,8%
Μεταβ. 2021-2019	-90,7%	-78,2%	-28,5%	1,5%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Ενώ το 2019 σημειώθηκε θετικό ισοζύγιο ύψους 15.434,95 εκατ. ευρώ, το 2020 η διαφορά μεταξύ ταξιδιωτικών εισπράξεων και δαπανών σε εθνικό επίπεδο ήταν μικρότερη από 4.000 εκατ. ευρώ. Το ισοζύγιο του 2021 απέχει ακόμη πολύ από τα στοιχεία του 2019, αλλά κατά το τελευταίο τρίμηνο σημειώθηκε ήδη υπέρβαση των στοιχείων για το έτος αναφοράς, η οποία μπορεί να ερμηνευθεί ως αρχή ανάκαμψης, έως ότου καταστούν γνωστές οι περαιτέρω εξελίξεις.

3.2 Δείκτης κύκλου εργασιών στις Δραστηριότητες Παροχής Καταλυμάτων και Υπηρεσιών Εστίασης

Οι δείκτες κύκλου εργασιών στις υπηρεσίες είναι σημαντικοί επιχειρηματικοί δείκτες, οι οποίοι δείχνουν την εξέλιξη της αγοράς υπηρεσιών. Στόχος των δεικτών αυτών είναι ο υπολογισμός της δραστηριότητας του υπό έρευνα κλάδου σε όρους αξίας. Ο κύκλος εργασιών περιλαμβάνει το σύνολο των τιμολογίων που καταχωρούνται από τη μονάδα παρατήρησης στη διάρκεια της περιόδου αναφοράς (τρίμηνο) και αντιστοιχεί στις πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών προς τρίτους. Περιλαμβάνονται επίσης οι επιδοτήσεις για αγαθά ή υπηρεσίες. Στον κύκλο εργασιών δεν περιλαμβάνονται ο ΦΠΑ και άλλοι παρεμφερείς εκπεστέοι φόροι που συνδέονται άμεσα με τον κύκλο εργασιών, καθώς και όλοι οι δασμοί και οι φόροι επί των αγαθών ή των υπηρεσιών που καταχωρούνται από τη μονάδα παρατήρησης. Εξαιρούνται επίσης τα έσοδα που ταξινομούνται ως λοιπά λειτουργικά έσοδα, χρηματοοικονομικά έσοδα και έκτακτα έσοδα σε εταιρικούς λογαριασμούς.

Ο δείκτης κύκλου εργασιών στον κλάδο Δραστηριοτήτων Παροχής Καταλυμάτων και Υπηρεσιών Εστίασης καλύπτει ολόκληρη τη χώρα, για τις δραστηριότητες του Τομέα Θ της στατιστικής ταξινόμησης NACE αναθ. 2 «Δραστηριότητες Παροχής Καταλυμάτων και Υπηρεσιών Εστίασης». Περιλαμβάνει τις ακόλουθες ομάδες: 55.1 (Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα), 55.2 (Καταλύματα διακοπών και άλλα καταλύματα σύντομης διαμονής), 55.3 (Χώροι κατασκήνωσης, εγκαταστάσεις για οχήματα αναψυχής και ρυμουλκούμενα οχήματα), 55.9 (Άλλα καταλύματα), 56.1 (Δραστηριότητες εστιατορίων και κινητών μονάδων εστίασης), 56.2 (Υπηρεσίες τροφοδοσίας για εκδηλώσεις και άλλες δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης), 56.3 (Δραστηριότητες παροχής ποτών).

Έτος αναφοράς είναι το 2015.

Πίνακας 2. Δείκτης κύκλου εργασιών κλάδων 55 και 56, 2019-2021. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Year	Quarter	Overall Index (1) div. 55_56	y-o-y change (%)	q-o-q change (%)	Index div. 55	y-o-y change (%)	q-o-q change (%)	Index div 56	y-o-y change (%)	q-o-q change (%)
2019	Q1	42,8	-22,5	-39,3	21,3	-45,4	-66,9	62,6	-10,8	-17,7
	Q2	124,5	1,5	190,9	155,7	-1,3	631,0	95,7	5,7	52,9
	Q3	234,7	6,1	88,5	330,6	4,0	112,3	146,3	10,9	52,9
	Q4	73,9	4,8	-68,5	65,2	1,2	-80,3	82,0	7,8	-44,0
	Annual average	119,0	1,3		143,2	-1,1		96,7	4,9	
2020	Q1	39,9	-6,8	-46,0	16,6	-21,9	-74,5	61,3	-2,0	-25,2
	Q2	19,7	-84,2	-50,6	4,7	-97,0	-71,6	33,5	-65,0	-45,5
	Q3	86,7	-63,1	340,1	82,2	-75,1	1641,5	90,9	-37,9	171,6
	Q4	31,3	-57,6	-63,9	22,3	-65,8	-72,9	39,7	-51,6	-56,3
	Annual average	44,4	-62,7		31,5	-78,0		56,4	-41,7	
2021	Q1	16,1	-59,6	-48,6	6,2	-62,7	-72,2	25,3	-58,7	-36,3
	Q2	49,7	152,3	208,7	40,7	766,0	556,5	58,0	73,1	129,2
	Q3 ⁽²⁾	192,5	122,0	287,3	260,7	217,2	540,5	129,6	42,6	123,4
	Q4 ⁽³⁾	65,0	107,7	-66,2	55,5	148,9	-78,7	73,8	85,9	-43,1
	Annual average ⁽³⁾	80,8	82,0		90,8	188,6		71,7	27,2	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ο δείκτης κύκλου εργασιών το 2020 απείχε μόλις 44,4 μονάδες από το έτος αναφοράς, ένας δείκτης που είχε ανέλθει σε 119 μονάδες το 2019. Το 2021 παρουσιάζει πολύ θετικότερο αριθμό (80,8 μονάδες).

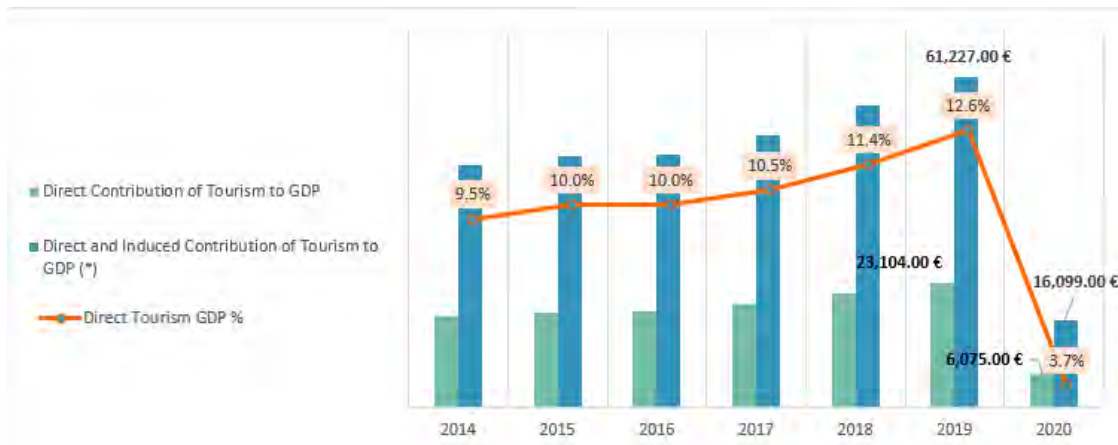
3.3 Συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕγχΠ

Ο τουρισμός είναι ένας από τους σημαντικότερους κλάδους της ελληνικής οικονομίας και βασικός πυλώνας της οικονομικής μεγέθυνσης. Ωστόσο, η Ελλάδα δεν διαθέτει επί του παρόντος επίσημα στοιχεία για τον υπολογισμό της συνεισφοράς του τουρισμού στην εθνική οικονομία (ΑΕγχΠ). Το κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνει υπολογισμούς και εκτιμήσεις του Ινστιτούτου του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ).

Σύμφωνα με την πηγή αυτή, το ΑΕγχΠ του τουρισμού αντιπροσώπευε το 12,60% του συνολικού ΑΕγχΠ το 2019 (ποσοστό πολύ υψηλότερο από τον παγκόσμιο μέσο όρο: 4%, 2019) με 23,104 εκατ. ευρώ. Κατά την εφαρμογή των πολλαπλασιαστών που αναπτύχθηκαν από το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)

για την εκτίμηση του αντίκτυπου του τουρισμού, το παραπάνω ποσό αυξάνεται στα 61.227,00 εκατ. ευρώ, ή 33,4% του ΑΕγχΠ το 2019. Τα στοιχεία αυτά μας δίνουν μια ιδέα για τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζει αυτός ο κλάδος στην οικονομία της χώρας και, ως εκ τούτου, για τον υψηλό οικονομικό αντίκτυπο της νόσου COVID-19.

Γράφημα 3: Συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕγχΠ (εκατ. €) (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, ΕΛΣΤΑΤ, CLIA, ΙΝΣΕΤΕ

Το ΙΝΣΕΤΕ εκτιμά ότι το ΑΕγχΠ του τουρισμού ήταν 12,6% το 2019 και μειώθηκε απότομα στο 3,7% το 2020.

Πίνακας 3. Κύρια στοιχεία της συνεισφοράς του τουρισμού στο ΑΕγχΠ, σε δωδεκάμηνη βάση 2020-2019

Έτος	Εισερχόμενος τουρισμός	Μεταφορές & Κρουαζιέρα	Εγχώρια δαπάνη	Άμεση συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕγχΠ	ΑΕγχΠ Άμεσου Τουρισμού	Άμεση και Επαγόμενη Συνεισφορά του Τουρισμού στο ΑΕγχΠ (*)	Άμεσο και Επαγόμενο ΑΕγχΠ %	Σύνολο Ελλάδας ΑΕγχΠ
2019	17.680,00 €	2.647,00 €	2.777,00 €	23.104,00 €	12,60%	61.227,00 €	33,4%	183.250,00 €
2020	4.094,00 €	572,00 €	1.409,00 €	6.075,00 €	3,70%	16.099,00 €	9,7%	165.326,00 €
Μεταβ.	-13.586,00 €	-2.075,00 €	-1.368,00 €	-17.029,00 €	-8,9 %	-45.128,00 €	-23,70 %	-17.924,00 €
	-76,8%	-78,4%	-49,3%	-73,7%		-73,7%		-9,8%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, ΕΛΣΤΑΤ, CLIA, ΙΝΣΕΤΕ

(*) Με βάση τον πολλαπλασιαστή του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)

Τα στοιχεία για το ΑΕγχΠ του Άμεσου Τουρισμού το 2020 δείχνουν πτώση κατά 8,9 μονάδες, με απώλεια 17,029 εκατ. ευρώ, κυρίως λόγω της μείωσης των εσόδων από διεθνείς αφίξεις τουριστών (μείωση κατά 76,8%).

3.4 Επιπτώσεις στην απασχόληση

Κατ' εφαρμογή των διεθνών προτύπων μέτρησης που έχουν καθοριστεί από τον Ο.Η.Ε. (ΠΟΤ) και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)², στους τουριστικούς κλάδους θα πρέπει να μετριούνται οι επιπτώσεις του τουρισμού στην απασχόληση. Οι τουριστικοί κλάδοι περιλαμβάνουν όλες τις επιχειρήσεις για τις οποίες η κύρια δραστηριότητα είναι κάποια χαρακτηριστική τουριστική δραστηριότητα:

Γράφημα 4: Κατάλογος κατηγοριών χαρακτηριστικών τουριστικών καταναλωτικών προϊόντων και χαρακτηριστικών τουριστικών δραστηριοτήτων (τουριστικοί κλάδοι), IRTS 2008. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Products	Activities
1. Accommodation services for visitors	1. Accommodation for visitors
2. Food and beverage serving services	2. Food and beverage serving activities
3. Railway passenger transport services	3. Railway passenger transport
4. Road passenger transport services	4. Road passenger transport
5. Water passenger transport services	5. Water passenger transport
6. Air passenger transport services	6. Air passenger transport
7. Transport equipment rental services	7. Transport equipment rental
8. Travel agencies and other reservation services	8. Travel agencies and other reservation services activities
9. Cultural services	9. Cultural activities
10. Sports and recreational services	10. Sports and recreational activities
11. Country-specific tourism characteristic goods	11. Retail trade of country-specific tourism characteristic goods
12. Country-specific tourism characteristic services	12. Other country-specific tourism characteristic activities

Οι τρέχουσες στατιστικές πηγές στην Ελλάδα δεν επιτρέπουν τον εντοπισμό αυτών των κλάδων και της συναφούς με αυτούς απασχόλησης. Οι τομείς απασχόλησης που μελετώνται στις διαθέσιμες πηγές παρέχουν δεδομένα για τις Υπηρεσίες Παροχής Καταλυμάτων και τις Υπηρεσίες Εστίασης. Θα πρέπει, συνεπώς, να σημειωθεί ότι τα εν λόγω στοιχεία για την απασχόληση είναι τμηματικά ενώ ότι η συνολική απασχόληση στον κλάδο του τουρισμού συνολικά είναι πολύ υψηλότερη.

² IRTS 2008 ΠΟΤ και RMF 2008, ΠΟΤ.

Από την άλλη πλευρά, δεν συνδέεται το σύνολο της απασχόλησης στους τουριστικούς κλάδους με την τουριστική δραστηριότητα, καθώς οι υπηρεσίες αυτές χρησιμοποιούνται επίσης από κατοίκους ή μη τουρίστες επισκέπτες. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, για μεγάλο μέρος της δραστηριότητας επιχειρήσεων τροφοδοσίας ή μεταφοράς επιβατών. Για να είναι γνωστή η απασχόληση των τουριστικών κλάδων που συνδέεται άμεσα με την τουριστική δραστηριότητα θα πρέπει να υπάρχει ένας Δορυφόρος Λογαριασμός Τουρισμού (ΔΛΤ), όπου εγγράφονται όλες αυτές οι επιπλοκές μεταξύ προσφοράς και ζήτησης. Η Ελλάδα διεξήγαγε πιλοτική άσκηση για έναν ΔΛΤ το 2017 και επί του παρόντος βρίσκεται στη διαδικασία συγκέντρωσης των απαραίτητων δεδομένων, ώστε να υπάρξουν αποτελέσματα έως το τέλος του 2023. Συνεπώς, τα στοιχεία για την απασχόληση που περιέχονται στο παρόν κεφάλαιο ανήκουν σε δύο συγκεκριμένους τομείς του συνολικού κλάδου τουρισμού και αποτελούν τον συνολικό αριθμό θέσεων εργασίας σε αυτούς τους τομείς, είτε συνδέονται είτε όχι με την τουριστική ζήτηση.

Οι κλάδοι υπηρεσιών παροχής καταλυμάτων και υπηρεσιών εστίασης το 2019 απασχολούσαν³ 381.856 εργαζομένους, αντιπροσωπεύοντας το 10% της συνολικής απασχόλησης στη χώρα. Όπως φαίνεται στο γράφημα, η απασχόληση σε αυτούς τους κλάδους έχει αυξηθεί πολύ ταχύτερα από έτος σε έτος σε σύγκριση με στους άλλους τομείς, ανακάμπτοντας έντονα το 2012 μετά την οικονομική κρίση.

³ Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΛΣΤΑΤ.

Γράφημα 5. Διακύμανση Εργατικού Δυναμικού από έτος σε έτος ανά τομέα 2009-2020

Απασχόληση	Υπηρεσίες εστίασης (1)	Παροχή καταλυμάτων	Σύνολο
2019	287.398	94.495	381.856
2020	273.443	70.193	343.635
Δωδεκάμηνο 2020-2019	-4,8%	-25,7%	-10%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Όπως είναι γνωστό, οι επιπτώσεις της πανδημίας ήταν ιδιαίτερα επιζήμιες για τον κλάδο του τουρισμού, γεγονός που αντανακλάται και στην πολύ πιο έντονη μείωση της απασχόλησης σε αυτόν τον τομέα σε σχέση με το σύνολο.

Για περαιτέρω ανάλυση, ζητήθηκαν από την ΕΛΣΤΑΤ στοιχεία σχετικά με τις επιχειρήσεις, τον κύκλο εργασιών και την απασχόληση για τετραψήφιες οικονομικές δραστηριότητες (NACE αναθ. 2), τα οποία είναι διαθέσιμα μόνο για το 2018. Με βάση τα στοιχεία αυτά, έχουν εντοπιστεί οι αντιστοιχίες με τους τουριστικούς κλάδους, σύμφωνα με τη μεθοδολογία του ΠΟΤ για τον ΔΛΤ.

Πρόκειται για μια προκαταρκτική ανάλυση, η οποία θα χρειαστεί περαιτέρω επεξεργασία, καθώς και την ενσωμάτωση μια σημαντικής συνιστώσας του τουρισμού στην Ελλάδα, όπως τα καταστήματα λιανικής πώλησης προϊόντων χειροτεχνίας και αναμνηστικών ειδών, καθώς και άλλες οικονομικές δραστηριότητες που είναι χαρακτηριστικές της χώρας και συνδέονται με τον τουρισμό.

Πίνακας 4. Κατάλογος τουριστικών κλάδων (χαρακτηριστικές δραστηριότητες) και ομαδοποίηση ανά κύριες κατηγορίες σύμφωνα με τη NACE αναθ. 2 από το ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΜΗΤΡΩΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, 2018, ΕΛΣΤΑΤ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (2018)		ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (σε χιλ. €)	ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
Κωδικός NACE Αναθ. 2	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ			
4910	Υπεραστικές σιδηροδρομικές μεταφορές επιβατών	*	*	*
4931	Αστικές και προαστιακές χερσαίες μεταφορές επιβατών	1.025	421.236	12.937
4932	Εκμετάλλευση ταξί	28.826	415.403	34.642
4939	Άλλες χερσαίες μεταφορές επιβατών π.δ.κ.α.	4.459	761.150	12.524
5010	Θαλάσσιες και ακτοπλοϊκές μεταφορές επιβατών	1.665	1.264.865	10.591
5030	Εσωτερικές πλωτές μεταφορές επιβατών	14	174	66
5110	Αεροπορικές μεταφορές επιβατών	89	2.887.242	4.048
5510	Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα	7.990	5.859.889	118.793
5520	Καταλύματα διακοπών και άλλα καταλύματα σύντομης διαμονής	19.903	839.329	36.877
5530	Χώροι κατασκήνωσης, εγκαταστάσεις για οχήματα αναψυχής και ρυμουλκούμενα οχήματα	289	88.632	4.790
5590	Άλλα καταλύματα	346	20.057	794
5610	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστιατορίων και κινητών μονάδων εστίασης	39.594	3.939.354	243.105
5621	Δραστηριότητες υπηρεσιών τροφοδοσίας για εκδηλώσεις	333	147.024	4.658
5629	Άλλες υπηρεσίες εστίασης	3.170	196.799	7.947
5630	Δραστηριότητες παροχής ποτών	35.194	1.770.142	173.232
7711	Ενοικίαση και εκμίσθωση αυτοκινήτων και ελαφρών μηχανοκίνητων οχημάτων	1.753	669.911	6.132
7911	Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων	2.326	1.757.921	13.563
7912	Δραστηριότητες γραφείων οργανωμένων ταξιδιών	1.034	1.071.691	7.903
7990	Άλλες δραστηριότητες υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	206	20.101	674
9001	Τέχνες του θεάματος	1.955	33.225	2.624

9002	Υποστηρικτικές δραστηριότητες για τις τέχνες του θεάματος	2.149	143.841	9.062
9003	Καλλιτεχνική δημιουργία	3.041	58.194	4.225
9004	Εκμετάλλευση αιθουσών θεαμάτων και συναφείς δραστηριότητες	179	28.914	1.378
9102	Δραστηριότητες μουσείων	168	21.539	1.174
9103	Λειτουργία ιστορικών χώρων και κτιρίων και παρόμοιων πόλων έλξης επισκεπτών	75	1.931	154
9104	Δραστηριότητες βοτανικών και ζωολογικών κήπων και φυσικών βιοτόπων	40	6.390	449
9200	Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα	4.669	2.873.158	17.432
9311	Εκμετάλλευση αθλητικών εγκαταστάσεων	592	81.324	4.388
9319	Άλλες αθλητικές δραστηριότητες	1.099	168.466	4.155
9321	Δραστηριότητες πάρκων αναψυχής και άλλων θεματικών πάρκων	143	23.618	1.104
9329	Άλλες δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας	2.527	152.085	10.608
Σύνολο οικονομικών δραστηριοτήτων Ελλάδας		1.419.855	300.785.219	4.243.035
Τουριστικοί κλάδοι		164,853	25.723.607	750.029
% τουριστικών κλάδων επί του συνόλου		12%	9%	18%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

(*) εμπιστευτικά δεδομένα

Η προκαταρκτική αυτή ανάλυση δείχνει ότι οι ελληνικοί τουριστικοί κλάδοι αντιπροσώπευαν πάνω από το 18% της συνολικής απασχόλησης της χώρας το 2018.

3.5 Κύρια ελλείμματα δεδομένων που εντοπίστηκαν στην ανάλυση δεδομένων

Είναι γεγονός ότι η οικονομία της χώρας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την τουριστική δραστηριότητα, γεγονός που καθιστά την Ελλάδα πολύ ευάλωτη απέναντι σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που μπορεί να επηρεάσουν την κινητικότητα των ανθρώπων, στοιχείο απαραίτητο για την ανάπτυξη του τουρισμού. Αυτές οι καταστάσεις έκτακτης ανάγκης μπορεί να είναι πολύ

διαφορετικές και πολύ έντονες: φυσικές καταστροφές, κλιματική αλλαγή, πόλεμοι και τρομοκρατία, ή υγειονομικές κρίσεις, όπως η νόσος COVID-19. Στο πλαίσιο αυτό, η εις βάθος γνώση των επιπτώσεων του τουρισμού στην οικονομία και την απασχόληση αποτελεί καίριο ανταγωνιστικό παράγοντα.

Αυτά είναι τα κύρια ελλείμματα δεδομένων που εντοπίστηκαν κατά την αξιολόγηση:

- 1. Πολύ μεγάλοι χρόνοι παραγωγής και δημοσίευσης** των στατιστικών στοιχείων που παράγει η ΕΛΣΤΑΤ: οι τελευταίες διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με την απασχόληση είναι του 2020.
- 2. Δεν υπάρχει επίσημο εργαλείο για τη μέτρηση της βαρύτητας του τουρισμού στην οικονομία**, επομένως είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί με ακρίβεια ο αντίκτυπος στο ΑΕγχΠ, τα έσοδα ή την απασχόληση. Ο Δορυφόρος Λογαριασμός Τουρισμού παρέχει ένα λογιστικό πλαίσιο που επιτρέπει τη μέτρηση και τη διεθνή σύγκριση της συνεισφοράς του τουρισμού στη δημιουργία θέσεων εργασίας, την οικονομική μεγέθυνση και τη δημιουργία πλούτου. Η γνώση του αλληλοσυσχετισμού μεταξύ προσφοράς και ζήτησης σε έναν τέτοιο οριζόντιο τομέα είναι περίπλοκη υπόθεση, αλλά μας επιτρέπει να κατανοούμε τις οικονομικές επιπτώσεις των ενεργειών μας σε όλες τις διαστάσεις τους.
- 3. Επί του παρόντος, δεν υπάρχει προσδιορισμός των τουριστικών κλάδων, της απασχόλησης ή του κύκλου εργασιών τους.**
- 4. Τα διαθέσιμα οικονομικά στοιχεία αναφέρονται μόνο σε τουριστικά καταλύματα και επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών**, αφήνοντας εκτός άλλους κλάδους μεγάλου όγκου και υψηλού αντίκτυπου, όπως *tour operator* και ταξιδιωτικά πρακτορεία, ενοικιάσεις αυτοκινήτων, πολιτιστικούς χώρους ή διοργανωτές εκδηλώσεων.
- 5. Τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία για την οικονομία είναι διάσπαρτα στα αρχεία των διαφόρων φορέων.**

4. Επιπτώσεις στον εισερχόμενο τουρισμό

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύονται οι επιπτώσεις της νόσου COVID-19 στις διεθνείς αφίξεις τουριστών στην Ελλάδα.

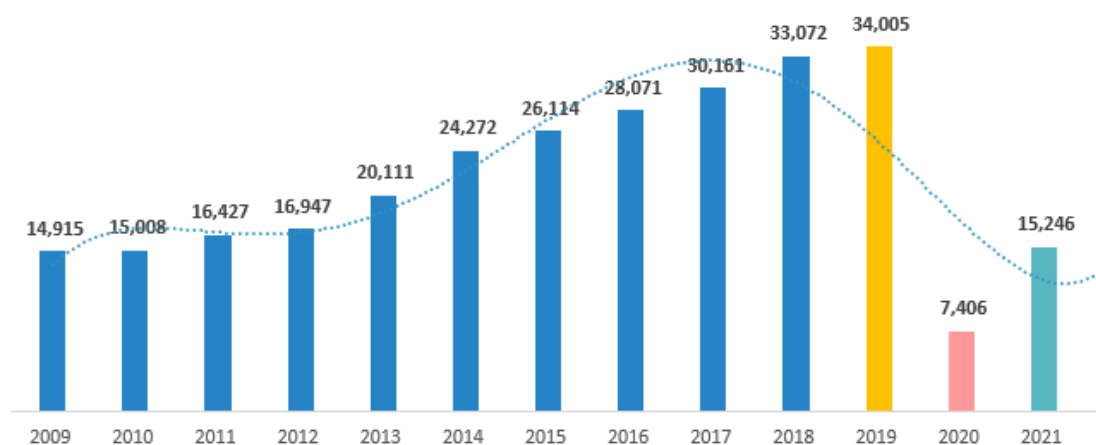
4.1 Αφίξεις, διανυκτερεύσεις και εισπράξεις

Διεθνείς αφίξεις:

Ο συνολικός αριθμός των εισερχόμενων ταξιδιωτών το 2019 ήταν 34 εκατομμύρια, έχοντας σημειώσει τα τελευταία 10 χρόνια σύνθετο μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 8,6% με την υποδοχή 109% περισσότερων διεθνών τουριστών το 2019 έναντι του 2009.

Η έλευση της πανδημίας τον Φεβρουάριο του 2020 μείωσε τις συνολικές αφίξεις για το τρέχον έτος σε 7,4 εκατομμύρια, πτώση 78,2% από το 2019.

Γράφημα 6: Εξέλιξη διεθνών αφίξεων τουριστών 2009-2021

Αφίξεις (.000)	Ελλάδα
CAGR 2009-19	8,6%
μεταβολή % 20-19	-78,2%
μεταβολή % 21-19	-55,2%
μεταβολή % 21-20	105,9%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας.

Το μέγεθος της διεθνούς ζήτησης στην Ελλάδα το 2020 συμβαδίζει με εκείνο άλλων άμεσων ανταγωνιστών. Ωστόσο, ζήτηση το 2021 θέτει τη χώρα σε σημαντικά καλύτερη ανάκαμψη από εκείνη άλλων άμεσων ανταγωνιστικών προορισμών, όπως η Πορτογαλία ή η Ισπανία.

Πίνακας 5. Σύγκριση διεθνών αφίξεων, κύριοι ανταγωνιστές.

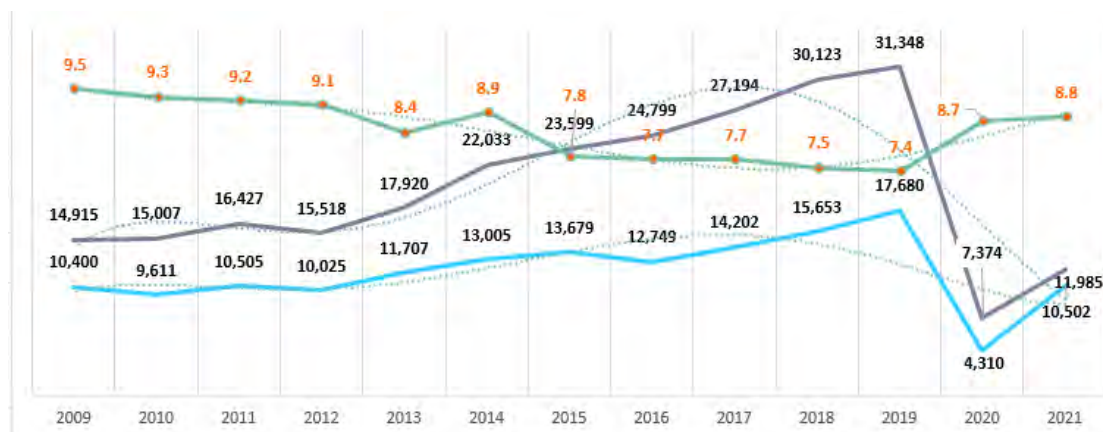
Αφίξεις	Ελλάδα	Παγκοσμίως	ΕΕ	Ιταλία	Ισπανία	Πορτογαλία	Τουρκία	Κύπρος	Κροατία
μεταβολή % 20-19	-78,2%	-73%	-69%	-61%	-77%	-76%	-72%	-84%	-68%
μεταβολή % 21-19	-55,2%	-71%	-62%	-59%	-63%	-64%	-45%	-51%	-39%

Πηγή: ΠΟΤ

Διανυκτερεύσεις και Εισπράξεις:

Οι εισπράξεις από τον τουρισμό το 2020, οι οποίες παρακολουθούνται από την Τράπεζα της Ελλάδος, ανήλθαν σε 4.318,8 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 76% σε σύγκριση με το 2019. Το 2021 καταγράφηκαν τουριστικές εισπράξεις ύψους 10.502 εκατ. ευρώ, αριθμός που παραμένει 40% κάτω από το 2019, σύμφωνα με τον αριθμό των αφίξεων και την αύξηση της μέσης παραμονής.

Γράφημα 7: Εξέλιξη συνολικών αφίξεων, μέσης παραμονής και εισπράξεων 2009-2021

	Αφίξεις (.000)	Μέση Διάρκεια Παραμονής	Εισπράξεις (εκατ. €)
CAGR 2009-19	8,6%	5,1%	5,4%
μεταβολή % 20-19	-78,2%	-72,4%	-75,6%
μεταβολή % 21-19	-61,8%	-42,5%	-40,6%
μεταβολή % 21-20	62,5%	108,8%	143,7%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Παρά τον αρνητικό αντίκτυπο στις διεθνείς αφίξεις το 2020 και το 2021, οι τουριστικές εισπράξεις της Ελλάδας παρουσιάζουν καλύτερες επιδόσεις από άλλους ανταγωνιστικούς προορισμούς στην περιοχή, χάρη στην καλύτερη και ταχύτερη ανάκαμψη των αφίξεων και την παράταση της μέσης διάρκειας παραμονής, η οποία πιθανώς οφείλεται στην ευρεία διάδοση της εργασίας από το σπίτι, στις εξοχικές κατοικίες και τους επισκέπτες που ενοικίασαν κατοικίες για να περάσουν τους μήνες της πανδημίας μακριά από τη χώρα τους.

Πίνακας 6. Σύγκριση ετήσιων εισπράξεων, κύριοι ανταγωνιστές (από USD)

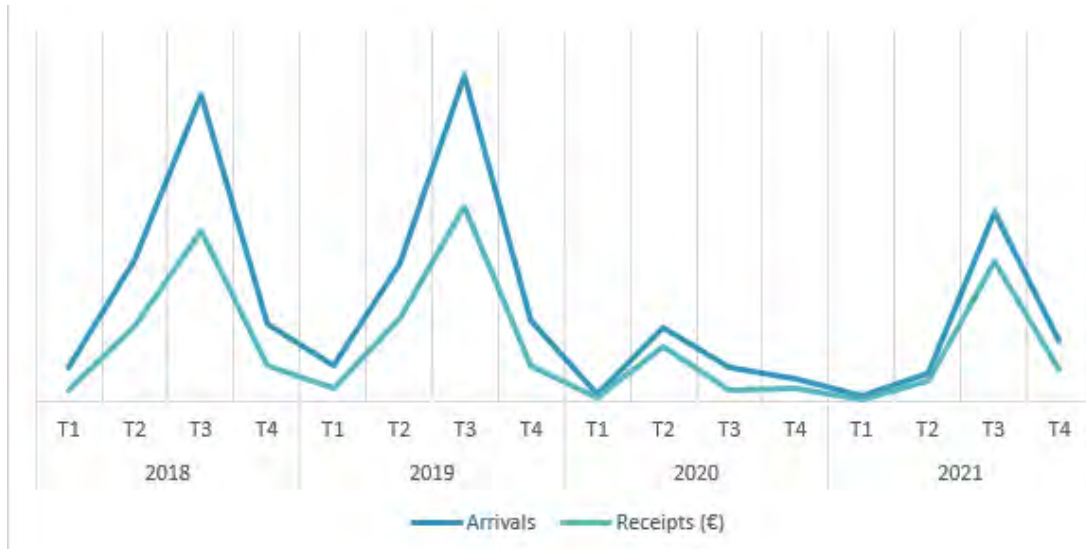
Εισπράξεις	Ελλάδα	Ιταλία	Ισπανία	Πορτογαλία	Τουρκία	Κύπρος	Κροατία
μεταβολή % 20-19	-75,6%	-61%	-77%	-58%	-66%	-79%	-54%
μεταβολή % 21-19	-41%	-51%	-59%	-46%	-30%	-51% (*)	-12% (*)

(*) Ιαν-Σεπ
Πηγή: ΠΟΤ

Η συνεισφορά του κλάδου τουρισμού στην οικονομία και την απασχόληση είναι κρίσιμη για τη χώρα, άνω του 50% της οποίας συγκεντρώνεται στο τρίτο τρίμηνο του έτους, δεδομένης της υψηλής εποχικότητας.

Αυτή η συγκέντρωση των δραστηριοτήτων κατά τους θερινούς μήνες, καθώς και στην παράκτια γεωγραφική περιοχή και τα νησιά, προκαλεί πολύ μεγάλη ένταση και πίεση στις τοπικές υποδομές και τα τοπικά δίκτυα, οδηγώντας σε προβλήματα προσφοράς, ζήτησης απασχόλησης και κοινωνικής πίεσης. Το 2021 διατηρήθηκε το ίδιο μοτίβο.

Γράφημα 8: Διανομή τουριστικών εισπράξεων ανά τρίμηνο, 2018-2021.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Γράφημα 9: Διανυκτερεύσεις μη κατοίκων σε ξενοδοχεία, παρόμοια καταλύματα και χώρους κατασκήνωσης, ανά μήνα (2019-2021)

	Διανυκτερεύσεις μη κατοίκων Μεταβολή	
	2020-2019	2021-2019
Ιαν	16,5	-83,2
Φεβ	13,2	-86,3
Μαρ	-77,7	-89,3
Απρ	-99,5	-96,4
Μάι	-99,8	-90,2
Ιουν	-99,0	-72,7
Ιουλ	-79,6	-42,8
Αυγ	-63,7	-33,8
Σεπ	-63,5	-31,5

Οκτ	-46,2	
Νοε	-75,8	
Δεκ	-87,3	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

4.2 Τουριστική δαπάνη

Μέση παραμονή και τουριστική δαπάνη στον προορισμό:

Η μέση παραμονή των διεθνών τουριστών στην Ελλάδα μειώνεται την τελευταία δεκαετία με ρυθμό -2,5% (μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης), από 9,5 ημέρες κατά μέσο όρο ανά ταξίδι, σε 7,4 ημέρες που καταγράφηκαν το 2019. Αυτή είναι μια εξέλιξη που βιώνουν και άλλοι προορισμοί, η οποία οφείλεται κυρίως στις αλλαγές στα πρότυπα κατανάλωσης των ταξιδιωτών.

Παρά τη μείωση των συνολικών τουριστικών εισπράξεων το 2020 και το 2021, η μέση διάρκεια παραμονής των διεθνών τουριστών στην Ελλάδα έχει αυξηθεί κατά 1,3 διανυκτερεύσεις σε σύγκριση με το 2019, με 8,7 διανυκτερεύσεις ανά τουρίστα το 2020 και 8,8 διανυκτερεύσεις το 2021, πιθανώς λόγω της διάδοσης της εργασίας από το σπίτι, των επισκεπτών με εξοχική κατοικία στην Ελλάδα και των επισκεπτών που ενοικίασαν κατοικίες για να περάσουν τους μήνες της πανδημίας μακριά από τη χώρα τους.

Παρόλο που η ημερήσια δαπάνη που καταγράφηκε το 2020 και το 2021 είναι χαμηλότερη από τα προηγούμενα έτη, η επιμήκυνση της μέσης διαμονής έχει προκαλέσει αύξηση της δαπάνης ανά ταξίδι, συμβάλλοντας στην αντιστάθμιση των συνολικών εσόδων.

Γράφημα 10. Εξέλιξη Μέσης Διάρκειας Παραμονής και Μέσης Δαπάνης ανά ημέρα και ανά ταξίδι 2009-2021

	Μέση Δαπάνη ανά Ταξίδι (€)	Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση (€)	Μέση Διάρκεια Παραμονής (διανυκτερεύσεις)
CAGR 2009-19	-2,1%	-1,3%	-2,5%
μεταβολή % 20-19	3,5%	-30,1%	1,6%
μεταβολή % 21-20	17,8%	8,7%	0,1%
μεταβολή % 21-19	22%	-24,1%	1,7%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Η μείωση των δραστηριοτήτων στον προορισμό, λόγω των περιορισμών, του μεγάλου αριθμού κλειστών προσφορών ή της απόφασης του ίδιου του ταξιδιώτη, σε συνδυασμό με την πτώση των ναύλων σε πολλούς προορισμούς για την τόνωση της ζήτησης, οδήγησε σε μείωση της δαπάνης. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το φαινόμενο των μη κατοίκων που αποφάσισαν να περάσουν το lockdown ή να τηλεεργαστούν από τις εξοχικές κατοικίες τους στην Ελλάδα ή σε τουριστικά ενοικιαζόμενα ακίνητα. Ο παράγοντας αυτός εξηγεί την αύξηση της μέσης διάρκειας παραμονής, ενώ ταυτόχρονα παρατηρείται μείωση της μέσης ημερήσιας δαπάνης, καθώς οι δαπάνες για καταλύματα και εστιατόρια εξαφανίστηκαν ή μειώθηκαν.

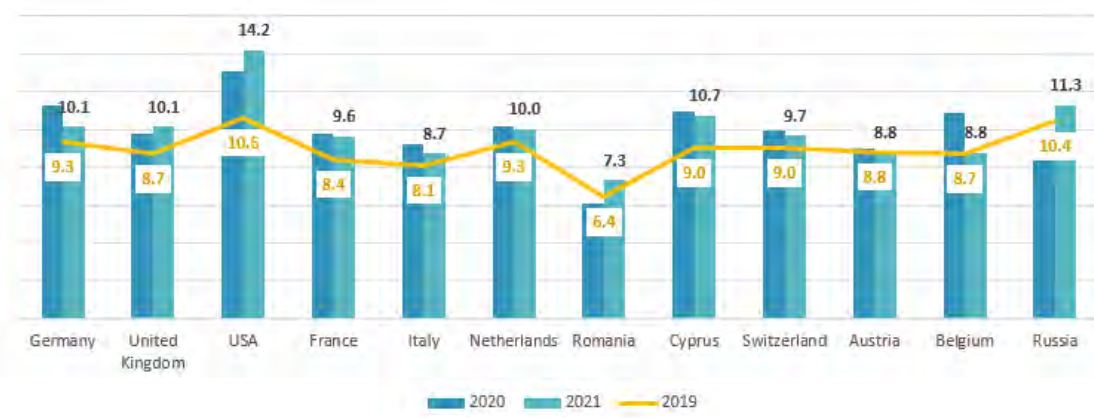
Πίνακας 7. Σύγκριση δαπάνης, κύριοι ανταγωνιστές (από USD)

Δαπάνη	Ελλάδα	Ιταλία	Ισπανία	Πορτογαλία	Τουρκία	Κύπρος	Κροατία
μεταβολή % 20-19	-71%	-65%	-69%	-46%	-75%	-58%	-57%
μεταβολή % 21-19	-59%	-53%	-63%	-30%	-60%	-48% (*)	-47% (*)

(*) Ιαν-Σεπ
Πηγή: ΠΟΤ

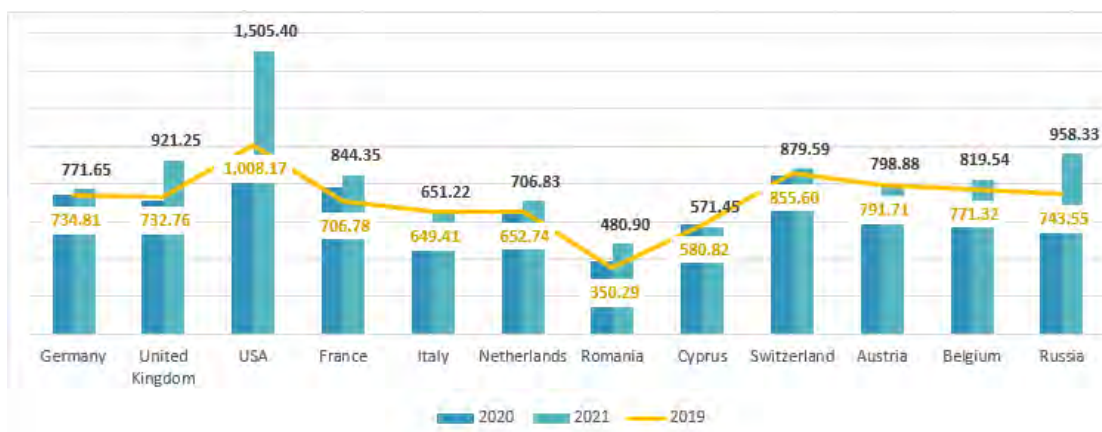
Η ανάλυση των δεδομένων από τις γεωγραφικές αγορές προέλευσης επιβεβαιώνει αυτές τις ερμηνείες: όλες οι χώρες εμφανίζουν υψηλότερη μέση παραμονή το 2020 και το 2021 από εκείνη που είχε καταγραφεί το 2019, γεγονός που εξηγεί την υψηλότερη μέση δαπάνη ανά ταξίδι, παρόλο που η δαπάνη ανά ημέρα είναι χαμηλότερη.

Γράφημα 11. Μέση διάρκεια παραμονής ανά χώρα 2019-2020-2021 (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Γράφημα 12. Δαπάνη ανά τουρίστα, ανά ταξίδι, ανά χώρα (€) 2019-2020-2021 (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

4.2 Κύρια ελλείμματα δεδομένων στην ανάλυση δεδομένων εισερχόμενου τουρισμού

Αυτά είναι τα κύρια ελλείμματα δεδομένων που εντοπίστηκαν κατά την αξιολόγηση:

1. **Πολύ μεγάλοι χρόνοι παραγωγής και δημοσίευσης** των στατιστικών στοιχείων που παράγει η ΕΛΣΤΑΤ: τα στοιχεία για τους δείκτες εισερχόμενου τουρισμού σε καταλύματα παρουσιάζουν καθυστέρηση έξι μηνών.
2. **Τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία για την οικονομία είναι διάσπαρτα στα αρχεία των διαφόρων φορέων.**

5. Επιπτώσεις στις αγορές προέλευσης

Ο αντίκτυπος στις αφίξεις ή τις δαπάνες στις διάφορες γεωγραφικές αγορές ποικίλλει σημαντικά. Οι κύριες αιτιώδεις μεταβλητές, στην προκειμένη περίπτωση, δεν σχετίζονται με την αγορά, αλλά έχουν να κάνουν με την εξέλιξη της πανδημίας σε καθεμία από αυτές τις αγορές και τα διαφορετικά περιοριστικά μέτρα κινητικότητας ή ασφάλειας που θέσπισε καθεμία από αυτές.

Οι προβλέψεις για το 2022 υποβαθμίστηκαν μετά την εμφάνιση της παραλλαγής Όμικρον και την ταχεία εξάπλωσή της στην Ευρώπη, την κύρια περιφέρεια για την Ελλάδα.

Εκτός από τον παράγοντα COVID-19, ο πόλεμος στην Ουκρανία πρέπει να προστεθεί ως νέος παράγοντας με σημαντικές επιπτώσεις στον τουρισμό. Η σύγκρουση έχει οδηγήσει στην ακύρωση αεροπορικών συνδέσεων με τη Ρωσία και στην αύξηση του πληθωρισμού σε πολλές σημαντικές αγορές για την Ελλάδα, γεγονός που θα μειώσει την οικονομική ικανότητα των νοικοκυριών να ταξιδεύουν. Επίσης, λόγω αυτού του πολέμου, είναι αναμενόμενο ότι ένα μέρος του πληθυσμού θα αλλάξει την ταξιδιωτική συμπεριφορά του και θα επικεντρωθεί σε προορισμούς κοντά στην πατρίδα του, όπου αισθάνεται μεγαλύτερη ασφάλεια. Οι προοπτικές είναι εξαιρετικά αβέβαιες, και είναι δύσκολο να γίνει οποιαδήποτε πρόβλεψη.

Τα στοιχεία δείχνουν ότι η σχετική βαρύτητα σε αυτόν τον κλάδο, και ως εκ τούτου στην οικονομία της χώρας, είναι κρίσιμη για ορισμένες αγορές, και γι' αυτό συνιστάται να μελετηθούν σε μεγαλύτερο βάθος οι κατηγορίες και οι αγορές προτεραιότητας, προκειμένου να αποκτηθούν περισσότερες και καλύτερες πληροφορίες για την ερμηνεία της απόδοσης και της εξέλιξης καθεμίας.

Από την άλλη πλευρά, η ανάλυση της αγοράς πρέπει να συσχετίζει μεταβλητές και να μπορεί να διασταυρώνει πληροφορίες με μεγαλύτερη εξειδίκευση, κάτι που με τη βοήθεια ενός συστήματος data intelligence θα απαιτούσε λιγότερο χρόνο και θα έφερνε την ανάλυση πιο κοντά στους ενδιαφερόμενους.

5.1 Επιπτώσεις στις αγορές προέλευσης με υψηλότερο μερίδιο εισπράξεων

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται διάφορες διαθέσιμες πληροφορίες για τις κύριες αγορές προέλευσης για την Ελλάδα, οι οποίες επιλέγονται όχι με βάση τον αριθμό των αφίξεων, αλλά με βάση τον όγκο εσόδων που παράγουν, δεδομένου ότι, ανεξάρτητα από τον αριθμό των ατόμων, ορισμένες αγορές παρουσιάζουν μεγαλύτερη μέση παραμονή ή υψηλότερο επίπεδο δαπάνης. Ο πίνακας δείχνει τις 12 αγορές με μερίδιο άνω του 2,5% των συνολικών εισπράξεων από τον διεθνή τουρισμό. Με βάση τα παραπάνω, στους πίνακες που ακολουθούν αναλύονται οι διακυμάνσεις το 2020 και το 2021.

Κατά την αξιολόγηση των επιπτώσεων της νόσου Covid-19 ανά αγορά, έχει ενδιαφέρον να σημειωθούν οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ του όγκου των αφίξεων και των εσόδων. Για παράδειγμα, σχεδόν το ένα τρίτο των εσόδων προέρχεται από δύο μόνο αγορές, τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες από κοινού αντιπροσωπεύουν το 24% των εσόδων ανά σύνολο αφίξεων. Εξίσου αξιοσημείωτες είναι επίσης περιπτώσεις όπως η αγορά των ΗΠΑ, η οποία κατατάσσεται στην 7η θέση όσον αφορά τις αφίξεις με 3,8% επί του συνόλου, αλλά αποδίδει 6,7% των εσόδων.

Πίνακας 13. Κύριοι δείκτες ανά αγορά προέλευσης, 2019

2019 Χώρα	Εισπράξεις (€)	% των συνολικών εισπράξεων	Κατάταξη (εισπράξεις)	Αφίξεις	% των συνολικών αφίξεων	Κατάταξη (αφίξεις)	Μέση Διάρκεια Παραμονής	Δαπάνη ανά τουρίστα (€)	
								ημερησίως	ανά ταξίδι
Γερμανία	2.958.563.181	16,7%	1	4.026.286	12,8%	1	9,3	79,29	734,81
Μεγάλη Βρετανία	2.564.176.154	14,5%	2	3.499.325	11,2%	3	8,7	84,49	732,76
ΗΠΑ	1.188.626.231	6,7%	3	1.178.989	3,8%	7	10,6	95,42	1.008,17
Γαλλία	1.089.702.807	6,2%	4	1.541.793	4,9%	5	8,4	84,17	706,78
Ιταλία	1.008.649.735	5,7%	5	1.553.173	5,0%	4	8,1	79,99	649,41
Ολλανδία	533.838.003	3,0%	6	817.847	2,6%	13	9,3	70,50	652,74
Ρουμανία	482.749.724	2,7%	7	1.378.128	4,4%	6	6,4	54,40	350,29
Κύπρος	465.076.178	2,6%	8	800.719	2,6%	14	9,0	64,32	580,82
Ελβετία	462.442.305	2,6%	9	540.488	1,7%	18	9,0	95,33	855,60
Αυστρία	461.536.068	2,6%	10	582.962	1,9%	22	8,8	89,94	791,71
Βέλγιο	453.320.775	2,6%	11	587.718	1,9%	15	8,7	88,26	771,32
Ρωσία	433.400.371	2,5%	12	582.878	1,9%	17	10,4	71,20	743,55

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Συγκρίνοντας τους δείκτες ανά αγορά μεταξύ 2020 και 2019, είναι προφανές πώς οι αφίξεις, και ως εκ τούτου η τουριστική δαπάνη και τα έσοδα, ακολουθούν πτωτική πορεία σε όλες τις χώρες. Ωστόσο, η μέση παραμονή των επισκεπτών είναι μεγαλύτερη από ποτέ, πιθανώς για τους λόγους που προαναφέρθηκαν (εξοχικές κατοικίες, ενοικιάσεις κατοικιών στη διάρκεια της πανδημίας, εξ αποστάσεως εργασία).

Πίνακας 14. Κύριοι δείκτες ανά αγορά προέλευσης, μεταβολή 2020-2019

μεταβολή % 2020-2019	Εισπράξεις (€)	Αφίξεις	Μέση Διάρκεια Παραμονής	Δαπάνη ανά τουρίστα (€)	
				ημερησίως	ανά ταξίδι
Χώρα					
Γερμανία	-61,7	-62,1	21,0	-16,7	1,1
Μεγάλη Βρετανία	-70,5	-69,5	12,4	-14,4	-3,5
ΗΠΑ	-92,8	-91,0	23,5	-35,4	-19,9
Γαλλία	-66,3	-69,6	16,3	-4,7	10,9
Ιταλία	-78,4	-76,0	14,2	-21,2	-10,2
Ολλανδία	-68,3	-68,7	9,3	-8,0	0,9
Ρουμανία	-83,4	-85,2	-4,6	17,8	11,7
Κύπρος	-63,7	-63,7	21,6	-17,5	0,0
Ελβετία	-68,0	-67,7	10,3	-11,1	-1,7
Αυστρία	-75,6	-72,6	2,1	-13,5	-11,7
Βέλγιο	-79,6	-77,0	25,4	-29,5	-12,0
Ρωσία	-96,7	-95,6	-10,6	-15,8	-25,1

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Αξιόλογη είναι η ανάκαμψη όπως αποτυπώνεται στα στοιχεία του 2021 σε σύγκριση με το έτος αναφοράς, 2019. Τα έσοδα και οι αφίξεις ανακάμπτουν σε όλες τις μεγάλες αγορές. Το 2021 εξακολουθεί να καταγράφεται, σε όλες τις περιπτώσεις, υψηλότερη μέση διάρκεια παραμονής έναντι του 2019, αλλά όχι τόσο υψηλή όσο το 2020. Τέλος, το 2021, τα δεδομένα δαπανών, σε αντίθεση με το 2020, υπερβαίνουν τα επίπεδα που καταγράφηκαν το 2019.

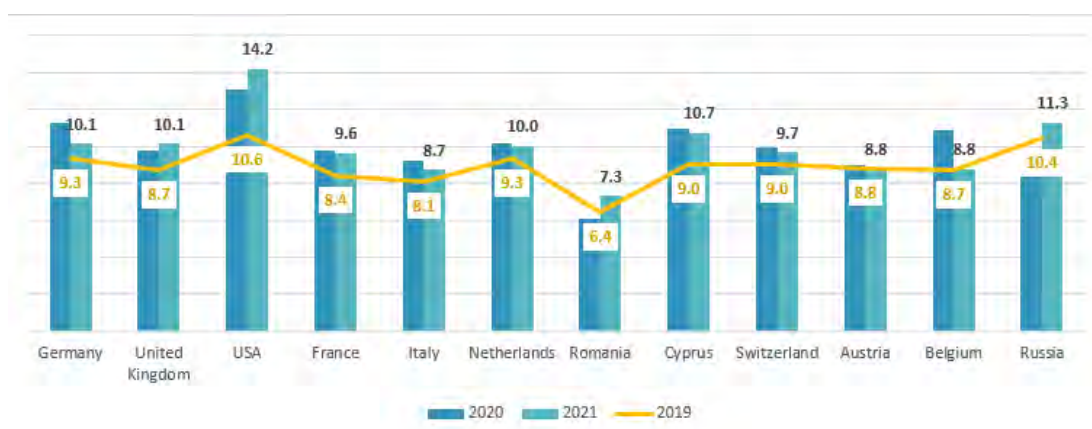
Τα στοιχεία για το 2021 δείχνουν μια ιδιαίτερα θετική ανάκαμψη στην περίπτωση της γαλλικής αγοράς, με διαφορά μόλις 9% στις αφίξεις σε σύγκριση με το 2019, και μεγάλη διαφορά 24% στις αφίξεις, καθώς και στη γερμανική αγορά.

Πίνακας 15. Κύριοι δείκτες ανά αγορά προέλευσης, μεταβολή 2021-2019

μεταβολή % 2021-2019	Εισπράξεις (€)	Αφίξεις	Μέση διάρκεια παραμονής	Δαπάνη ανά τουρίστα (€)		Πληθωρισμός (ΔΤΚ) % (*)
				ημερησίως	ανά ταξίδι	
Χώρα						
Γερμανία	-21,7	-25,5	9,0	-4,0	5,0	5,1
Μεγάλη Βρετανία	-42,8	-54,5	16,5	7,5	25,7	5,5
ΗΠΑ	-49,8	-66,4	34,0	11,1	49,3	7,9
Γαλλία	-9,0	-23,8	14,3	4,4	19,5	3,6
Ιταλία	-47,9	-48,1	7,9	-6,8	0,3	5,7
Ολλανδία	-21,2	-24,3	7,9	-0,0	8,3	6,2
Ρουμανία	-40,9	-56,3	14,1	21,1	37,3	8,5
Κύπρος	-41,2	-42,8	19,0	-17,0	-1,6	6,6
Ελβετία	-23,2	-25,3	7,5	-4,6	2,8	2,4
Αυστρία	-27,0	-27,7	0,1	0,8	0,9	6,8
Βέλγιο	-35,1	-38,9	0,6	6,1	6,3	8,3
Ρωσία	-73,6	-79,5	8,3	19,5	28,9	9,1

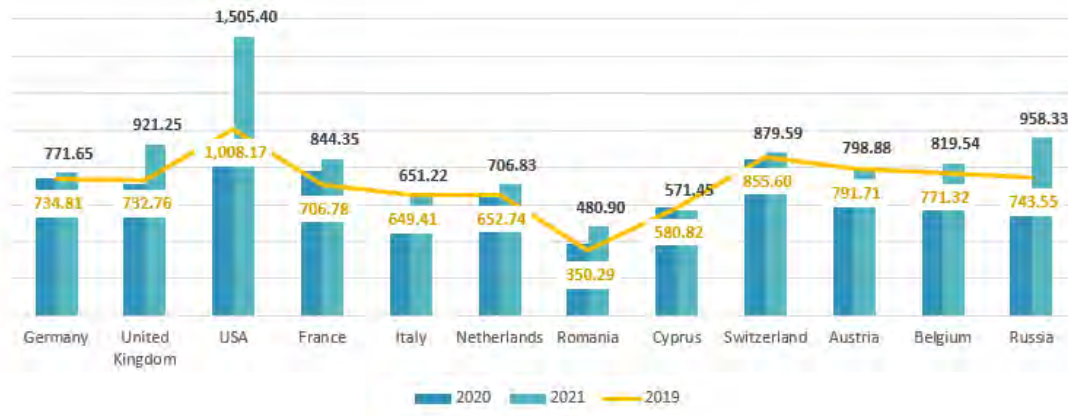
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας
(*) Φεβ. 2022

Γράφημα 16: Μέση διάρκεια παραμονής, κύριες αγορές προέλευσης 2019-20-21. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Γράφημα 17: Μέση δαπάνη ανά ταξίδι, κύριες αγορές προέλευσης, 2019-20-21. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

6. Επιπτώσεις στον εθνικό τουρισμό

6.1 Επιπτώσεις στον εγχώριο τουρισμό

Όπως συνέβη και σε άλλες χώρες μετά την πανδημία λόγω ταξιδιωτικών περιορισμών και ανησυχιών για την ασφάλεια, η εγχώρια ζήτηση έχει αυξηθεί σημαντικά, αμβλύνοντας εν μέρει την πτώση της διεθνούς ζήτησης. Με το άνοιγμα των συνόρων το 2022 και χάρη στα υψηλά ποσοστά εμβολιασμού, τα διεθνή ταξίδια των Ελλήνων κατοίκων αναμένεται να ανακάμψουν, αλλά σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις θα διατηρηθούν τα υψηλά επίπεδα εγχώριας ζήτησης από τους κατοίκους. Είναι επίσης πιθανό ότι η τάση αυτή θα ενισχυθεί από τον πόλεμο στην Ουκρανία.

Οι ημεδαποί τουρίστες πραγματοποίησαν 4,3 εκατομμύρια ταξίδια στην Ελλάδα το 2020, μόλις 12,3% λιγότερα από το 2019.

Πίνακας 8. Τουριστικά ταξίδια ημεδαπών εντός Ελλάδος 2019-2020

Εγχώριος τουρισμός	Ταξίδια	Διανυκτερεύσεις	Δαπάνη ανά τουρίστα (€)	
			ημερησίως	ανά ταξίδι
2019	4.941.550	53.650.631	323,51	29,80
2020	4.331.856	52.729.191	325,18	26,71
Μεταβ.%	-12,3%	-1,7%	0,5%	-10,3%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Σε σχέση με το 2019, οι αυξημένοι περιορισμοί της πανδημίας το 2020 οδήγησαν σε απότομη μείωση των δαπανών για διαμονή, καθώς και για διαμονή με συγγενείς ή φίλους, προκειμένου να περιοριστεί η εξάπλωση του ιού.

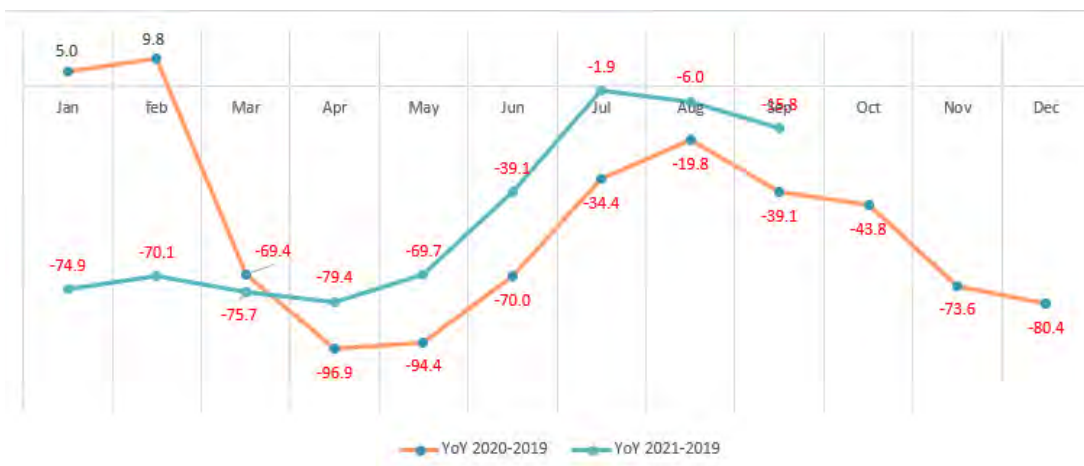
Πίνακας 9. Τουριστικά ταξίδια ημεδαπών εντός Ελλάδος ανά τύπο καταλύματος 2019-2020

Τύποι καταλυμάτων	Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα	Χώροι κατασκήνωσης	Ενοικιαζόμενα δωμάτια και κατοικίες, λοιπά	Ιδιόκτητες εξοχικές κατοικίες	Καταλύματα που παρέχονται δωρεάν από	Άλλα μη ενοικιαζόμενα καταλύματα
-------------------	------------------------------------	--------------------	--	-------------------------------	--------------------------------------	----------------------------------

			ενοικιαζόμενα καταλύματα		συγγενείς και φίλους	
2019	1.087.195	64.357	834.528	1.218.935	1.706.644	29.891
2020	821.865	30.242	614.580	1.587.152	1.237.338	40.679
Μεταβ.%	-24,4%	-53,0%	-26,4%	30,2%	-27,5%	36,1%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Γράφημα 18. Διανυκτερεύσεις ημεδαπών σε ξενοδοχεία, παρόμοια καταλύματα και χώρους κατασκήνωσης, ανά μήνα (2019-2021) (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών Μεταβολή	
	2020-2019	2021-2019
Ιαν	5,0	-74,9
Φεβ	9,8	-70,1
Μαρ	-69,4	-75,7
Απρ	-96,9	-79,4
Μάι	-94,4	-69,7
Ιουν	-70,0	-39,1
Ιουλ	-34,4	-1,9
Αυγ	-19,8	-6,0
Σεπ	-39,1	-15,8
Οκτ	-43,8	
Νοε	-73,6	
Δεκ	-80,4	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Το γράφημα δείχνει τις μεταβολές σε ετήσια βάση ανά μήνα μεταξύ 2020 και 2021 σε σύγκριση με το έτος αναφοράς, 2019.

Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2021, όταν ήταν διαθέσιμα τα πιο πρόσφατα στοιχεία, ο πίνακας με τις διανυκτερεύσεις ημεδαπών δείχνει ότι μετά την άρση των περιορισμών τον Ιούνιο του 2021, υπήρχε πολύ μικρή διαφορά από τη δραστηριότητα το 2019.

6.2 Επιπτώσεις στον εξερχόμενο τουρισμό

Όπως και σε άλλες χώρες, τα ταξίδια στο εξωτερικό έχουν μειωθεί σημαντικά σε σύγκριση με το 2020 και το 2019.

Οι Έλληνες κάτοικοι μείωσαν τα ταξίδια τους στο εξωτερικό κατά 70,4% το 2020 και κατά 74,2% το 2021.

Γράφημα 19. Εξερχόμενα ταξίδια ανά χώρα προορισμού, 2019-2021.

ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ (ταξίδια)	2019	2020 (*)	Μεταβ.% 20-19	2021	Μεταβ.% 21-19
ΕΕ – 27 χώρες	4.546,2	1.548,9	-65,9	1.337,1	-70,6
Χώρες της ζώνης ευρώ εκ των οποίων	2.205,1	800,8	-63,7	935,5	-57,6
Αυστρία	177,8	81,6	-54,1	60,6	-65,9
Γαλλία	189,2	61,8	-67,3	93,2	-50,7
Γερμανία	583,7	213,5	-63,4	224,8	-61,5
Ισπανία	168,9	40,0	-76,3	55,2	-67,3
Ιταλία	438,3	145,7	-66,8	183,6	-58,1
Κύπρος	239,0	129,6	-45,8	171,1	-28,4
Ολλανδία	138,3	53,7	-61,2	68,7	-50,3
Χώρες ΕΕ εκτός ζώνης ευρώ εκ των οποίων:	2.341,1	747,9	-68,1	401,6	-82,8
Βουλγαρία	1.915,7	616,8	-67,8	212,2	-88,9
Πολωνία	67,9	20,2	-70,2	32,1	-52,7
Τσεχία	58,1	11,2	-80,8	13,9	-76,0
Λοιπές χώρες εκ των οποίων	3.747,3	881,1	-76,5	789,9	-78,9
Αίγυπτος	71,5	21,3	-70,1	36,9	-48,3
Μεγάλη Βρετανία	373,1	111,6	-70,1	112,5	-69,9
ΗΠΑ	145,3	31,9	-78,0	30,2	-79,2
Ρωσία	60,4	6,5	-89,3	22,7	-62,4
Τουρκία	1.091,5	118,5	-89,1	149,1	-86,3
ΣΥΝΟΛΟ	7.847,7	2.324,2	-70,4	2.026,2	-74,2

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

(*) Τα στοιχεία για την περίοδο μέχρι τις 15 Μαρτίου εκτιμήθηκαν με βάση την Έρευνα Συνόρων. Τα στοιχεία για την περίοδο 15 Μαρτίου-30 Ιουνίου εκτιμήθηκαν βάσει διοικητικών και ιστορικών στοιχείων.

Οι μεγαλύτερες μειώσεις αφορούν προορισμούς εκτός ΕΕ και προορισμούς μεγάλων αποστάσεων (long-haul).

Το 2021, παρόλο που τα διεθνή ταξίδια μειώθηκαν, ακόμη και σε σύγκριση με το 2020, οι Έλληνες πολίτες επέλεξαν διαμονές μεγαλύτερης διάρκειας και, ως εκ τούτου, η μέση δαπάνη ανά ταξίδι αυξήθηκε.

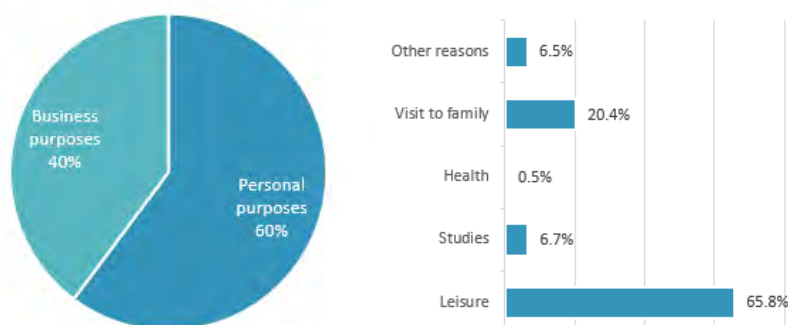
Πίνακας 10. Εξερχόμενα ταξίδια 2019-2020

Έτος	Ταξίδια	Διανυκτερεύσεις	Πληρωμές (€)	Μέση Δαπάνη ανά Ταξίδι (€)	Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση (€)	Μέση Διάρκεια Παραμονής (σε διανυκτερεύσεις)
2019	7.847.723	44.915.947	2.743.847.062	350	61,0	5,7
2020	2.324.214	18.558.720	792.865.088	341	43,0	8,0
Μεταβ.% 20-19	-70,4%	-58,7%	-71,1%	-2,6%	-29,5%	40,4%
2021	2.026.160	23.967.500	1.112.500.000	549	46	11,8
Μεταβ.% 21-19	-74,2%	-46,6%	-59,5%	56,9%	-24,6%	107,0%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Ο ακριβής λόγος για τη σημαντική αυτή αύξηση της μέσης διάρκειας διαμονής στα διεθνή ταξίδια είναι άγνωστος. Ωστόσο, τα στοιχεία δείχνουν αύξηση από κατά μέσο όρο 5,7 διανυκτερεύσεις το 2019 σε 8 διανυκτερεύσεις το 2020 και 11,8 διανυκτερεύσεις το 2021. Τα ταξίδια μπορεί να είναι για επαγγελματικό λόγο, επίσκεψη σε οικογένεια ή άλλους, ίσως μη τουριστικούς λόγους.

Γράφημα 20. Πληρωμές ανά λόγο ταξιδιού και ανάλυση ανά προσωπικό λόγο, 2019 (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Το 2019, το 40% της τουριστικής δαπάνης αφορούσε επαγγελματικά ταξίδια. Οι δαπάνες που συνδέονται με επαγγελματικά ταξίδια μειώθηκαν κατά 71,6% το 2020 και κατά 60,9% το 2021 σε σύγκριση με το 2019. Μεταξύ των προσωπικών λόγων, η αναψυχή αντιπροσώπευε το 65,8% των συνολικών δαπανών και το 20,4% αφορούσε επίσκεψη σε οικογένεια.

Οι δαπάνες για ταξίδια αναψυχής παρουσίασαν ανάκαμψη, με 70,8% για το 2020 και 58,5% για το 2021.

6.3 Κύρια ελλείμματα δεδομένων στην ανάλυση δεδομένων του εθνικού τουρισμού

Αυτά είναι τα κύρια ελλείμματα δεδομένων που εντοπίστηκαν κατά την αξιολόγηση εθνικού τουρισμού:

- 1. Πολύ μεγάλοι χρόνοι παραγωγής και δημοσίευσης των στατιστικών στοιχείων που παράγει η ΕΛΣΤΑΤ:** Δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα σχετικά με τον εγχώριο τουρισμό από τον Σεπτέμβριο του 2021.
- 2. Η τρέχουσα στατιστική εργασία της ΕΛΣΤΑΤ με στόχο τη μελέτη και τον χαρακτηρισμό της τουριστικής ζήτησης των Ελλήνων κατοίκων - Ποιοτικά Χαρακτηριστικά των ημεδαπών τουριστών (Έρευνα Διακοπών)** - διενεργείται σε ετήσια βάση και είναι ζωτικής σημασίας για διάφορους υπολογισμούς, αλλά **δεν συνιστά ευέλικτο εργαλείο** για την ταχεία αξιολόγηση άλλων θεμάτων. Επιπλέον, δεν επιτρέπει την εμβάθυνση σε ορισμένους δείκτες, καθώς και σε ποιοτικές πτυχές.
- 3. Τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία είναι διάσπαρτα στα αρχεία των διαφόρων φορέων.**

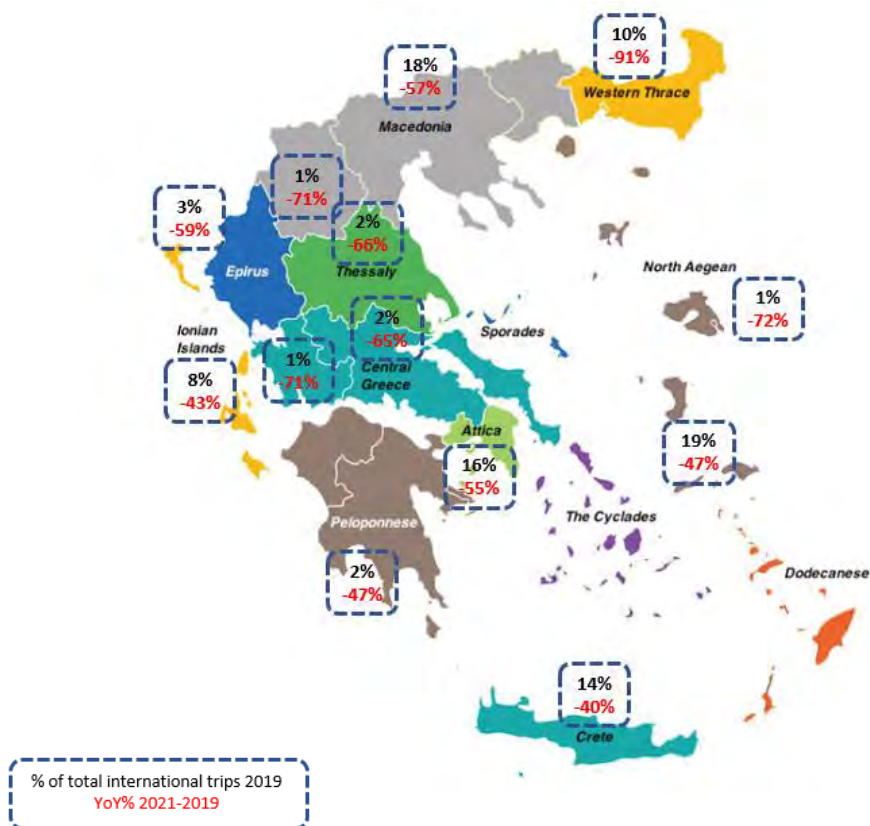
7. Επιπτώσεις στους εθνικούς προορισμούς

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύονται οι επιπτώσεις των διεθνών αφίξεων στις περιφέρειες της Ελλάδας.

Όσον αφορά τον εγχώριο τουρισμό, επί του παρόντος δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τα ταξίδια ημεδαπών σε περιφερειακό επίπεδο.

7.1 Επιπτώσεις των διεθνών αφίξεων ανά περιφέρεια

Γράφημα 21. Ελληνικές περιφέρειες EE NUTS 2: % των συνολικών διεθνών ταξιδιών το 2019 και 2019-2021 % μεταβολή. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

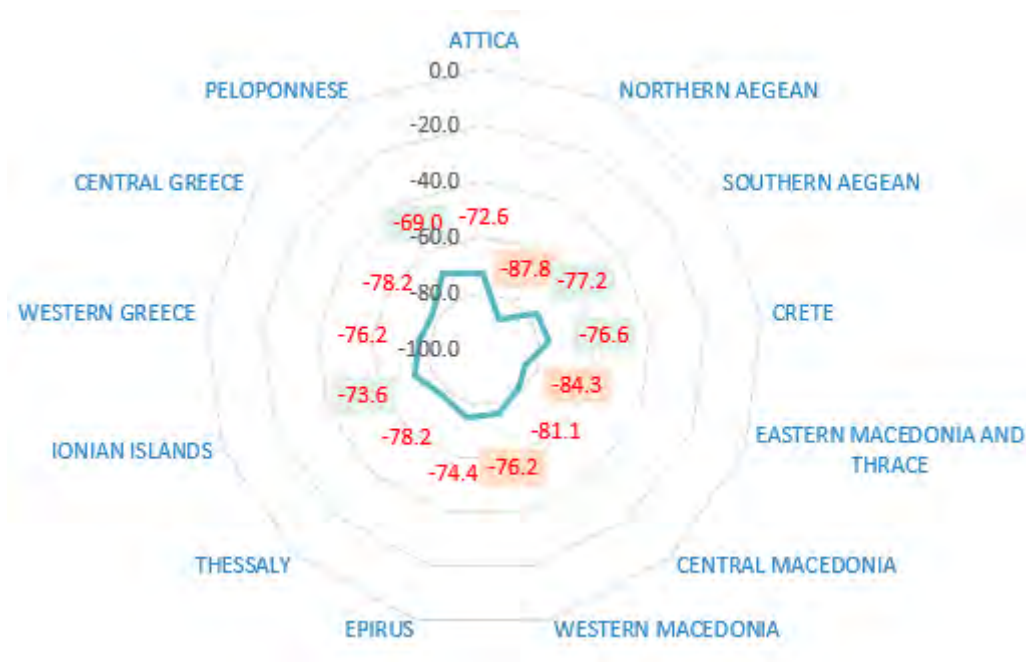

Πηγή: Χάρτης που ανέπτυξε ο ΠΟΤ, στοιχεία της ΤτΕ

Ο χάρτης δείχνει την κατανομή των διεθνών ταξιδιών που φιλοξενούνται σε κάθε περιοχή το 2019 και τη μεταβολή σε ετήσια βάση το 2021 σε σύγκριση με το 2019.

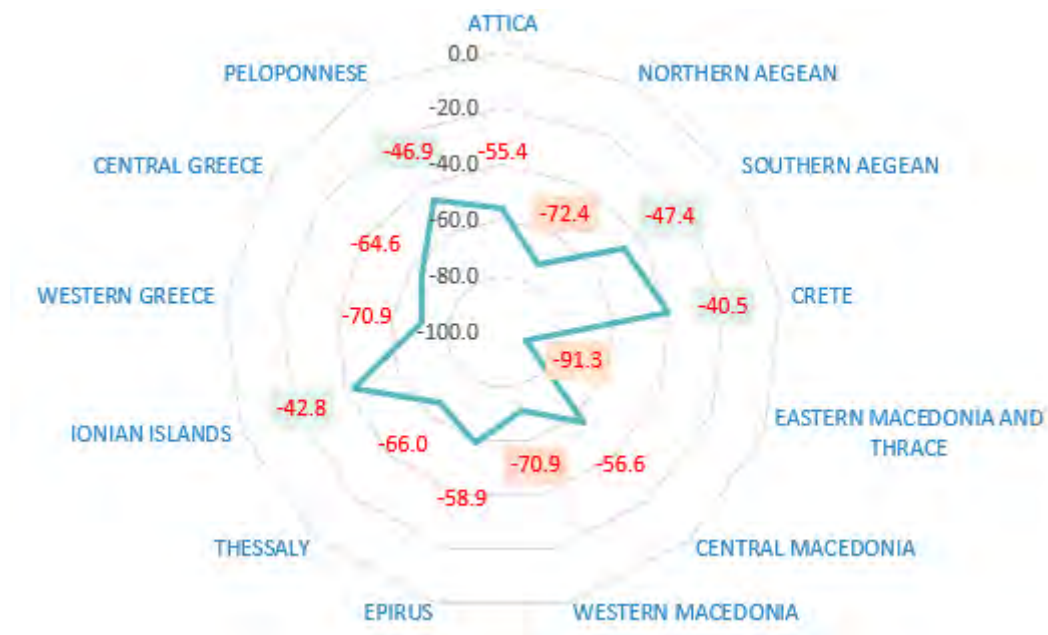
Ορισμένες περιφέρειες, όπως η Κρήτη ή τα Ιόνια Νησιά, παρουσίασαν μεγαλύτερη ανάκαμψη το 2021. Περιφέρειες όπως η Αττική ή τα νησιά του Νοτίου Αιγαίου, που είναι δημοφιλείς τουριστικοί προορισμοί, παρουσιάζουν επίσης καλύτερα ποσοστά ανάκαμψης από άλλες περιοχές.

Γράφημα 22. Μεταβολή επισκέψεων (όχι επισκεπτών) ανά περιφέρεια 2020-2019⁴. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

⁴ Στο γράφημα απεικονίζονται οι επισκέψεις, όχι η ταξιδιωτική κίνηση, διότι ένας ταξιδιώτης μπορεί να επισκεφθεί περισσότερες από μία περιφέρειες στη διάρκεια ενός ταξιδιού. Τα στοιχεία αυτά δεν περιλαμβάνουν στατιστικά στοιχεία για κρουαζιέρες από άλλες πηγές εκτός από την Έρευνα Συνόρων. 2020: Τα στοιχεία για την περίοδο μέχρι τις 15 Μαρτίου εκτιμήθηκαν με βάση την Έρευνα Συνόρων. Τα στοιχεία για την περίοδο 15 Μαρτίου-30 Ιουνίου εκτιμήθηκαν βάσει διοικητικών και ιστορικών στοιχείων.

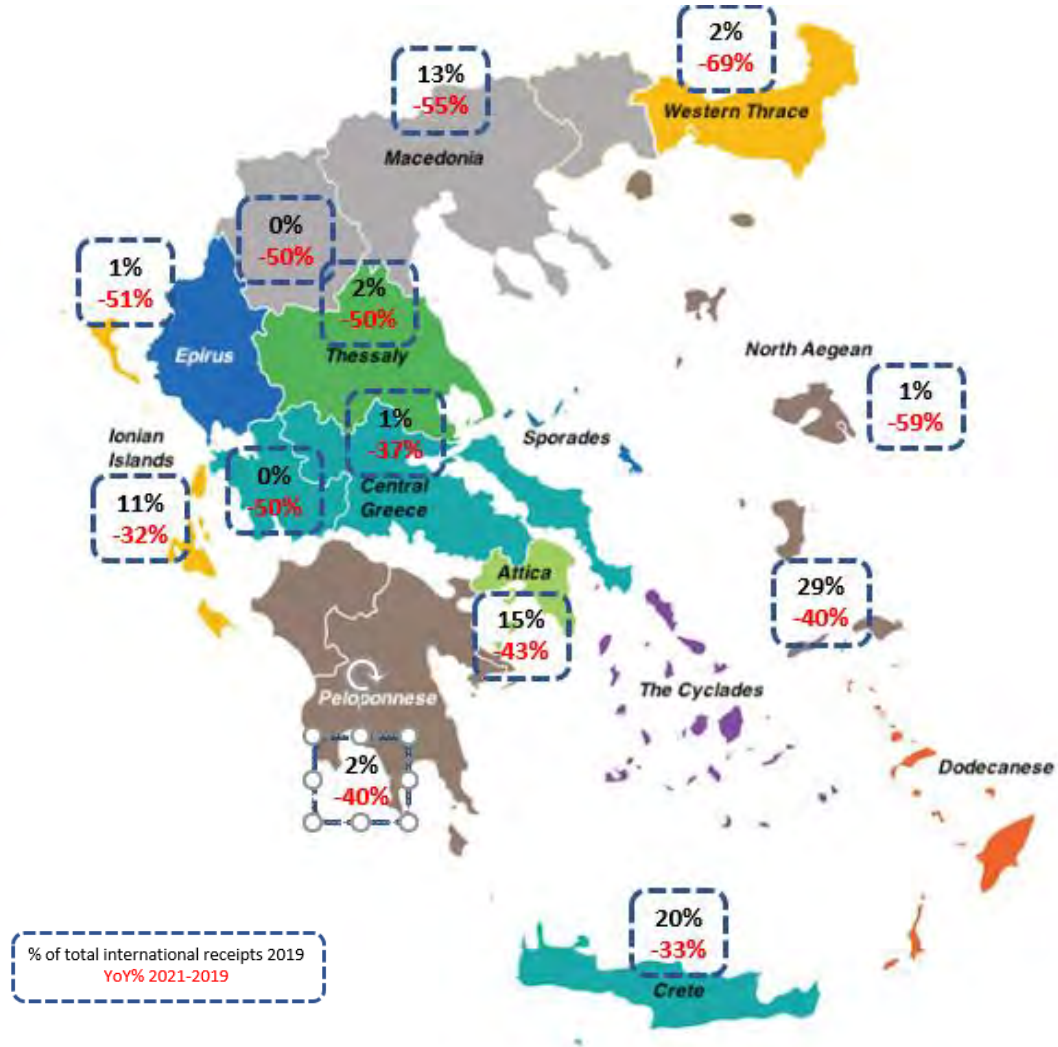
Γράφημα 23. Γράφημα 20. Μεταβολή επισκέψεων (όχι επισκεπτών) ανά περιφέρεια 2021-2019. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

7.2 Επιπτώσεις ταξιδιωτικών εισπράξεων ανά περιφέρεια

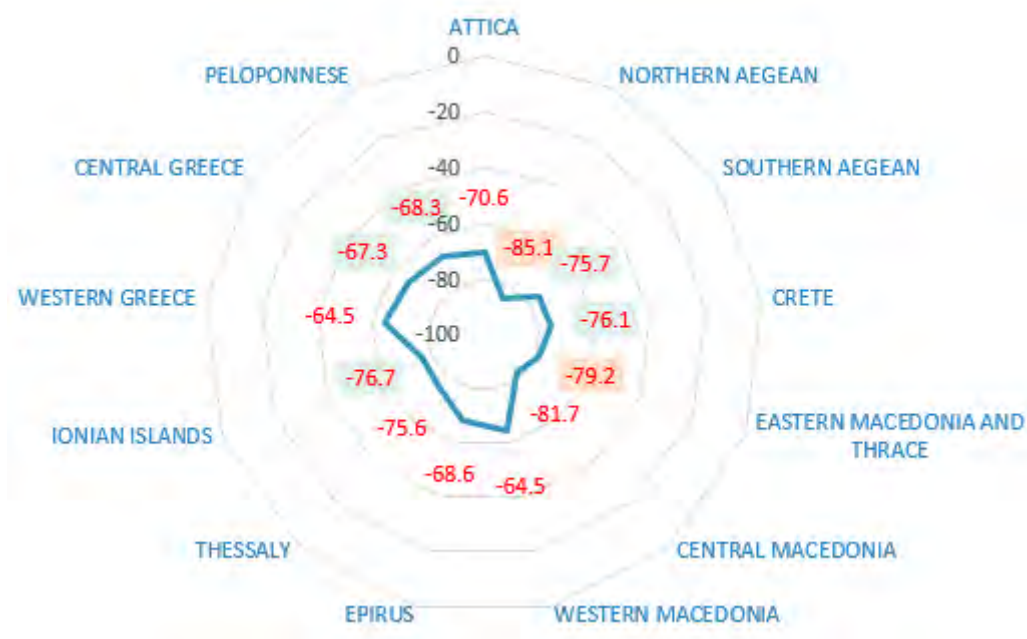
Γράφημα 24. Ελληνικές περιφέρειες EE NUTS 2: % των συνολικών ταξιδιωτικών εισπράξεων το 2019 και μεταβολή % 2019- 2021. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

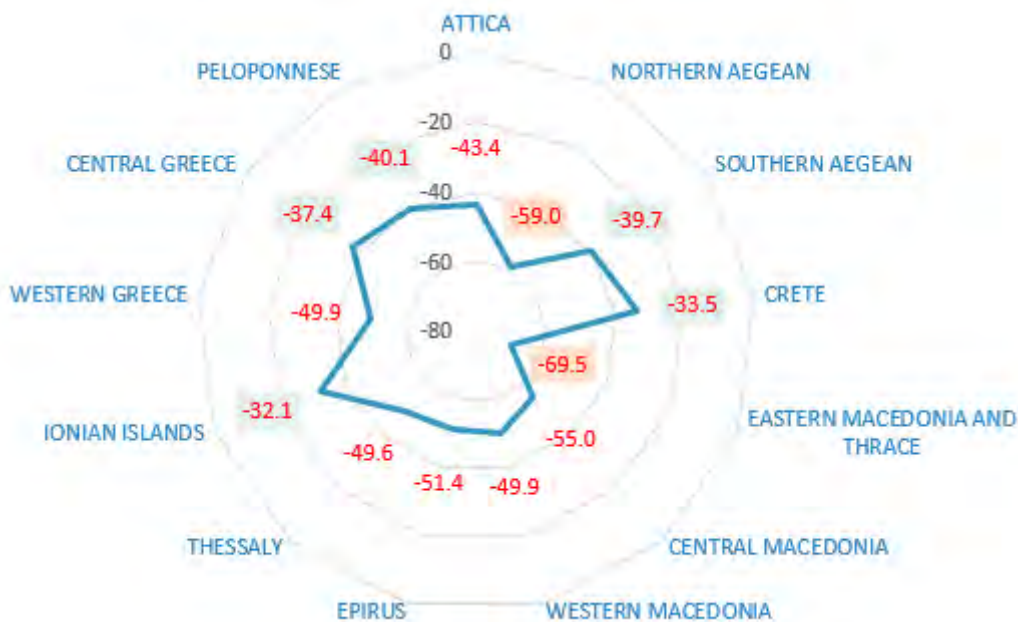
Πηγή: Χάρτης που ανέπτυξε ο ΠΟΤ, στοιχεία της ΤτΕ

Όσον αφορά τις ταξιδιωτικές εισπράξεις, οι πιο δημοφιλείς περιφέρειες στις διεθνείς αγορές παρουσίασαν, σε γενικές γραμμές, μεγαλύτερη ανάκαμψη το 2021 σε σύγκριση με άλλους λιγότερο δημοφιλείς προορισμούς.

Γράφημα 25. Ταξιδιωτικές εισπράξεις ανά περιφέρεια, 2020-2019. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Γράφημα 26. Ταξιδιωτικές εισπράξεις ανά περιφέρεια, 2021-2019. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Όπως φαίνεται στα γραφήματα, τα στοιχεία για το 2021 είναι σημαντικά καλύτερα από εκείνα για το 2020 και δείχνουν πορεία ανάκαμψης, εάν δεν υπάρξουν νέες αρνητικές εξελίξεις στο μέλλον.

7.3 Κύρια ελλείμματα δεδομένων στην ανάλυση δεδομένων των επιπτώσεων στους εθνικούς προορισμούς

Αυτά είναι τα κύρια ελλείμματα δεδομένων που εντοπίστηκαν κατά την αξιολόγηση:

1. Η τρέχουσα στατιστική εργασία της ΕΛΣΤΑΤ με στόχο τη μελέτη και τον χαρακτηρισμό της τουριστικής ζήτησης των Ελλήνων κατοίκων - **Ποιοτικά Χαρακτηριστικά των ημεδαπών τουριστών (Έρευνα Διακοπών)** - διενεργείται σε ετήσια βάση και είναι ζωτικής σημασίας για διάφορους υπολογισμούς, αλλά **δεν συνιστά ευέλικτο εργαλείο** για την ταχεία αξιολόγηση άλλων θεμάτων.
2. Επιπλέον, η Έρευνα Διακοπών **δεν συλλέγει πληροφορίες για τον εγχώριο τουρισμό ανά περιφέρεια**. Ο ρόλος του εγχώριου τουρισμού στον τουριστικό κλάδο είναι κρίσιμος, είτε σε εξοχικές κατοικίες είτε σε άλλα καταλύματα, επομένως είναι πολύ ενδιαφέρον να γνωρίζουμε τους τελικούς προορισμούς και τη συχνότητα των ταξιδιών αυτής της κατηγορίας.
3. **Τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία είναι διάσπαρτα στα αρχεία των διαφόρων φορέων.**

8. Επιπτώσεις στους τουριστικούς κλάδους

Όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο για την τουριστική οικονομία, τα στοιχεία για τους λεγόμενους τουριστικούς κλάδους συνολικά είναι πολύ περιορισμένα στην Ελλάδα επί του παρόντος, γεγονός που επιτρέπει μόνο μερική ανάλυση. Μια λεπτομερής μελέτη των επιπτώσεων της νόσου COVID-19 σε αυτούς τους κλάδους θα προϋπέθετε καταρχάς τον προσδιορισμό αυτών των κλάδων και, στη συνέχεια, την απομόνωση των δεδομένων απασχόλησης ή κύκλου εργασιών.

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύονται οι επιπτώσεις στον τομέα των τουριστικών καταλυμάτων, στα αεροδρόμια και στα επισκέψιμα μουσεία, που αποτελούν ένα μικρό μέρος των κλάδων που συνδέονται άμεσα με την τουριστική δραστηριότητα.

8.1 Καταλύματα

Η Ελλάδα διέθετε 9971 τουριστικά καταλύματα το 2019, δυναμικότητας 856.347 κλινών. Είναι ενδιαφέρον ότι τα στοιχεία για το 2020 κατέγραψαν αύξηση.

Πίνακας 11. Δυναμικότητα καταλυμάτων

Προσφορά καταλυμάτων	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός κλινών	Αριθμός θέσεων
	Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα	Χώροι κατασκήνωσης	Σύνολο	Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα	Χώροι κατασκήνωσης
2019	9.971	297	10.268	856.347	23.626
2020	10.052	305	10.357	869.250	24.482
Μεταβ.%	0,8%	2,7%	0,9%	1,5%	3,6%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ωστόσο, όπως και σε άλλες χώρες, ένα σημαντικό μέρος της προσφοράς καταλυμάτων δεν είχε την οικονομική ικανότητα να αντέξει την

υποχρεωτική παύση λειτουργίας και έκλεισε οριστικά, αν και τα στοιχεία σχετικά με αυτές τις παύσεις λειτουργίας στην Ελλάδα δεν είναι διαθέσιμα.

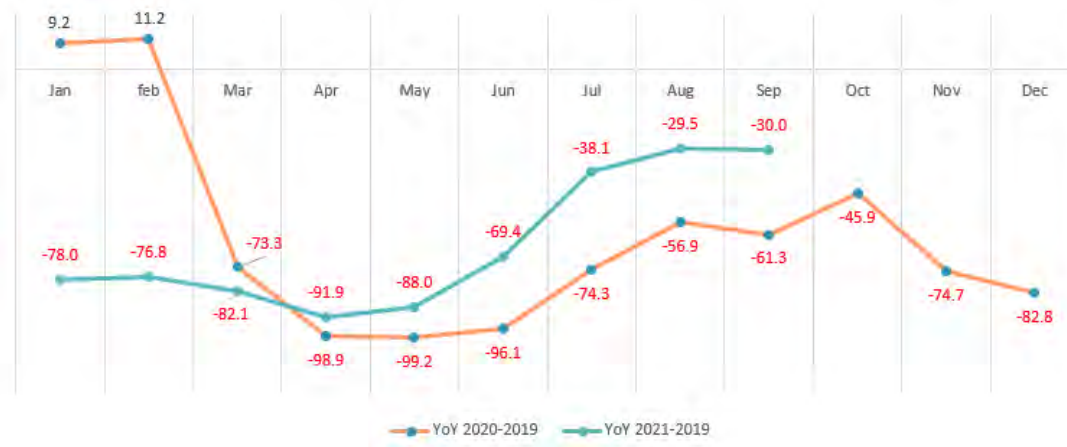
Πίνακας 12. Ποσοστό πληρότητας ξενοδοχείων ανά περιοχή

Περιφέρειες	Πληρότητα κλινών (%)		
	2019	2020	Μεταβ.%
Σύνολο Ελλάδας	48,7	29,6	-19,1
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	34,2	19,3	-14,9
Κεντρική Μακεδονία	43,9	22,8	-21,1
Δυτική Μακεδονία	15,3	12,8	-2,5
Ήπειρος	29,8	20,6	-9,2
Θεσσαλία	31,9	20,6	-11,3
Στερεά Ελλάδα	26,8	18,4	-8,4
Ιόνια Νησιά	57,3	41,5	-15,8
Δυτική Ελλάδα	33,0	22,7	-10,3
Πελοπόννησος	31,8	21,8	-10
Αττική	48,5	22,8	-25,7
Βόρειο Αιγαίο	35,0	20,1	-14,9
Νότιο Αιγαίο	57,7	40,1	-17,6
Κρήτη	57,2	36,3	-20,9

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Η πληρότητα των ξενοδοχείων το 2020 μειώθηκε κατά 19,1% σε σύγκριση με το 2019 για το σύνολο των ξενοδοχείων σε εθνικό επίπεδο, ποσοστό που διαφέρει σημαντικά ανά περιφέρεια. Η Αττική και η Κρήτη κατέγραψαν τη μεγαλύτερη μείωση πληρότητας ενώ η Δυτική Μακεδονία και η Ήπειρος είναι οι περιφέρειες με τη μικρότερη μείωση.

Γράφημα 27. Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχεία, παρόμοια καταλύματα και χώρους κατασκήνωσης, ανά μήνα (2019-2021)

	Διανυκτερεύσεις Μεταβολή	
	2020-2019	2021-2019
Ιαν	9,2	-78,0
Φεβ	11,2	-76,8
Μαρ	-73,3	-82,1
Απρ	-98,9	-91,9
Μάι	-99,2	-88,0
Ιουν	-96,1	-69,4
Ιουλ	-74,3	-38,1
Αυγ	-56,9	-29,5
Σεπ	-61,3	-30,0
Οκτ	-45,9	
Νοε	-74,7	
Δεκ	-82,8	

Με την άφιξη του καλοκαιριού, το 2021, τα δεδομένα πληρότητας άρχισαν να βελτιώνονται σημαντικά.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

8.2 Δραστηριότητα ελληνικών αεροδρομίων⁵

Στο τμήμα αυτό παρατίθενται τα κύρια αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τον αντίκτυπο της νόσου COVID-19 στην ελληνική εναέρια κυκλοφορία. Τα στοιχεία αναφέρονται σε πτήσεις κάθε τύπου και όχι σε επιβάτες, για τα έτη 2020 και 2021, σε σχέση με το έτος αναφοράς 2019. Τα δεδομένα αφορούν την εναέρια κυκλοφορία για όλα τα αεροδρόμια της χώρας.

- Συνολικές πτήσεις που ακυρώθηκαν από την 1η Μαρτίου 2020: 350.000 πτήσεις.
- Τρέχουσα κατάσταση πτήσεων: 1.020 καθημερινές πτήσεις ή -47% έναντι 2019 (μέσος όρος 7 ημερών).
- Αεροπορική εταιρεία με τη μεγαλύτερη δραστηριότητα: Aegean με 234 πτήσεις ημερησίως κατά μέσο όρο (-41% έναντι 2019).
- Αεροδρόμιο με τη μεγαλύτερη δραστηριότητα: Αθήνας με 483 πτήσεις ημερησίως κατά μέσο όρο (-35% έναντι 2019).

⁵ Δεδομένα από τον Eurocontrol (<https://www.eurocontrol.int/about-us>), έναν πανευρωπαϊκό, πολιτικοστρατιωτικό οργανισμό αφιερωμένο στην υποστήριξη της ευρωπαϊκής αεροπλοΐας.

Πίνακας 13. Σύνθεση κυκλοφορίας 2020-2021 έναντι 2019. (Ο πίνακας είναι διαθέσιμος μόνο στα αγγλικά)

Top 5 Airports (08-06-2021 - 14-06-2021)		
Airport	Average daily flights (Dep/Arr)	% vs 2019
Athens	483	↓ -35%
Iraklion/Nikos/Kazantzakis	126	↓ -51%
Makedonia	112	↓ -43%
Diagoras	85	↓ -55%
Mikonos	75	↓ -19%

Top 5 Aircraft Operators (08-06-2021 - 14-06-2021)		
Aircraft Operator	Average daily flights	% vs 2019
Aegean Airlines	234	↓ -41%
Sky Express	117	↓ -3%
Ryanair	81	↓ -39%
TUI fly	46	↓ -67%
Smartwings	26	↓ -61%

Top 5 City Pairs (08-06-2021 - 14-06-2021)		
Country pair	Average daily flights	% vs 2019
from/to GREECE	334	↓ -22%
from/to GERMANY	134	↓ -41%
from/to FRANCE	49	↓ -48%
from/to UNITED KINGDOM	48	↓ -80%
from/to ITALY	45	↓ -59%

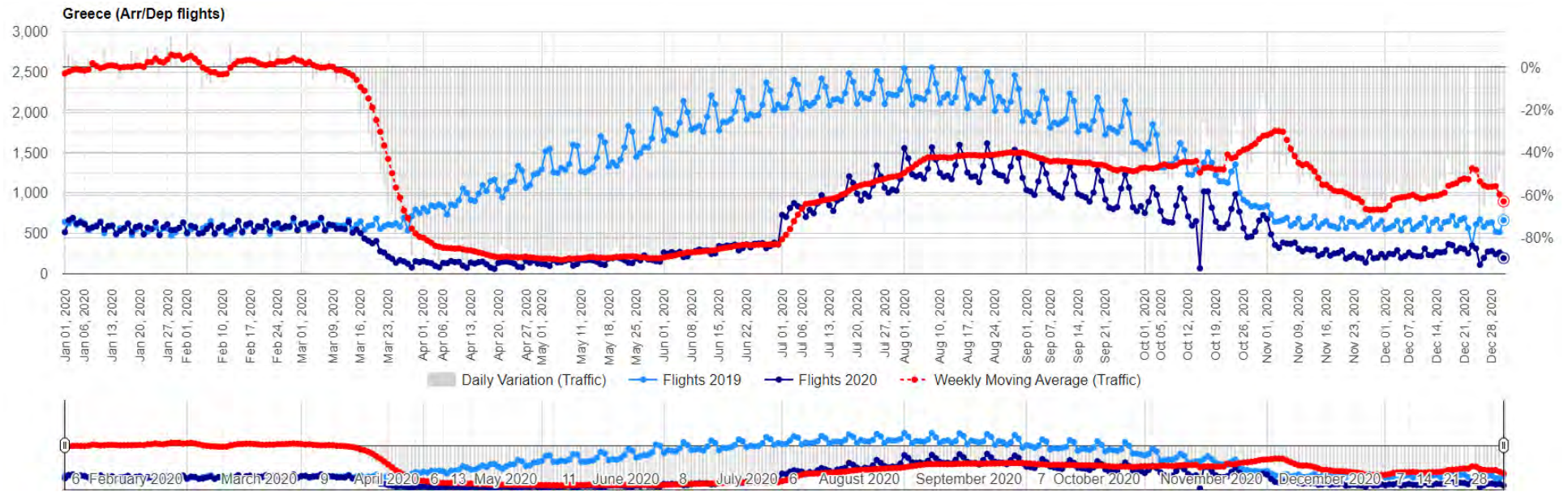
Flight Category (08-06-2021 - 14-06-2021)		
Flight Category	Average daily flights	% vs 2019
Internal	315	↓ -25%
International	686	↓ -54%
Round Robin Flights	19	↑ +65%

Aircraft Category (08-06-2021 - 14-06-2021)		
Aircraft Category	Average daily flights	% vs 2019
Narrow body	640	↓ -56%
Commuter (TurboP)	162	↓ -33%
Other	160	↑ +36%
Regional Jet	30	↓ -35%
Wide body	22	↓ -52%
Very Large Aircraft	6	↓ -36%

Market Segment (08-06-2021 - 14-06-2021)		
Market Segment	Average daily flights	% vs 2019
Traditional Scheduled	521	↓ -44%
Lowcost	226	↓ -62%
Business Aviation	139	↑ +45%
Charter	75	↓ -67%
Other Types	23	↑ +41%
Military	21	↓ -31%
All-Cargo	15	↓ -30%

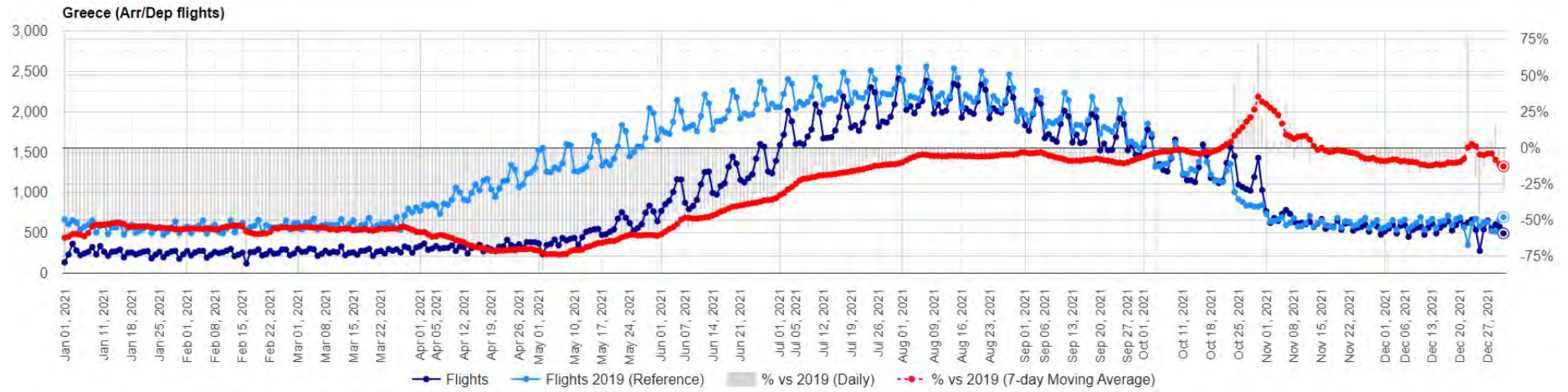
Πηγή: Eurocontrol

Γράφημα 28. Μεταβολή ημερήσιας εναέριας κυκλοφορίας Ελλάδα (πτήσεις άφιξης/αναχώρησης) 2019-2020 (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

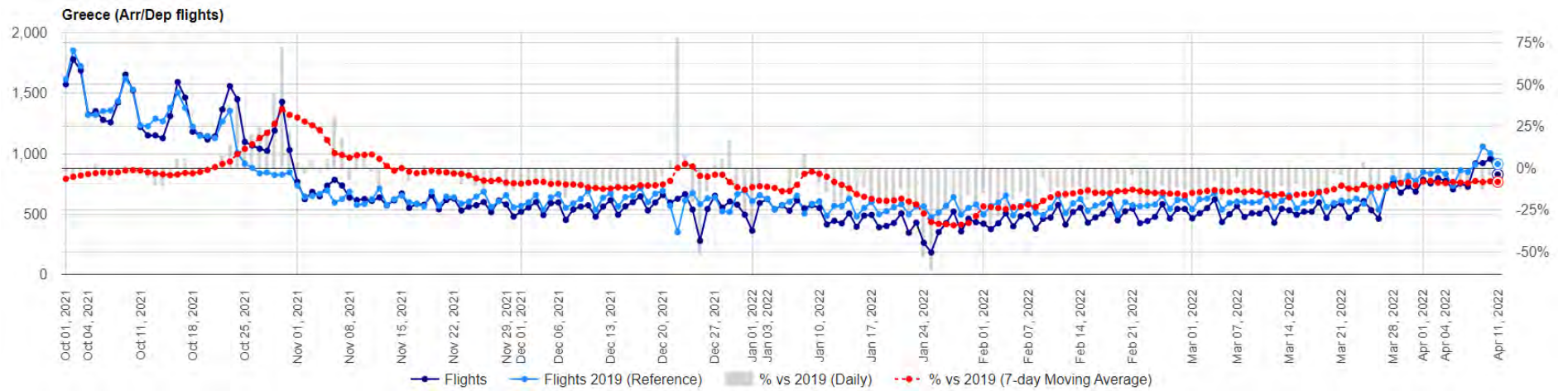
Πηγή: Eurocontrol

Γράφημα 29. Μεταβολή ημερήσιας εναέριας κυκλοφορίας Ελλάδας (πτήσεις άφιξης/αναχώρησης) 2019-2021 (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή: Eurocontrol

Γράφημα 30. Μεταβολή ημερήσιας εναέριας κυκλοφορίας Ελλάδας (πτήσεις άφιξης/αναχώρησης) 2019-2022 (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

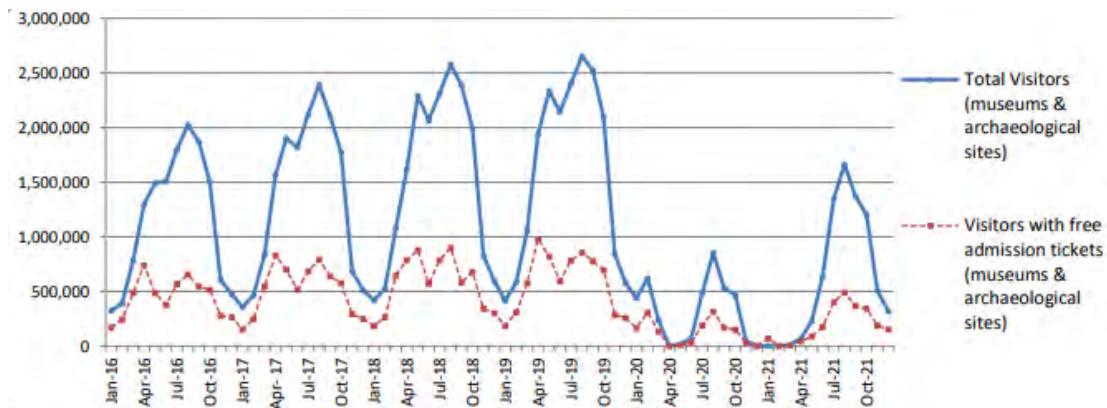

Πηγή: Eurocontrol

8.3 Μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι⁶

Τον Δεκέμβριο του 2021, τα μουσεία λειτούργησαν πλήρως, ενώ τον Δεκέμβριο του 2020 παρέμειναν κλειστά, δεδομένου ότι στο πλαίσιο των προληπτικών μέτρων κατά της πανδημίας COVID-19, η λειτουργία των μουσείων αναστάλη σταδιακά από την 1η Νοεμβρίου 2020 έως τις 13 Μαΐου 2021.

Γράφημα 31. Επισκέπτες μουσείων και αρχαιολογικών χώρων (Ιανουάριος 2016 – Δεκέμβριος 2021) (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

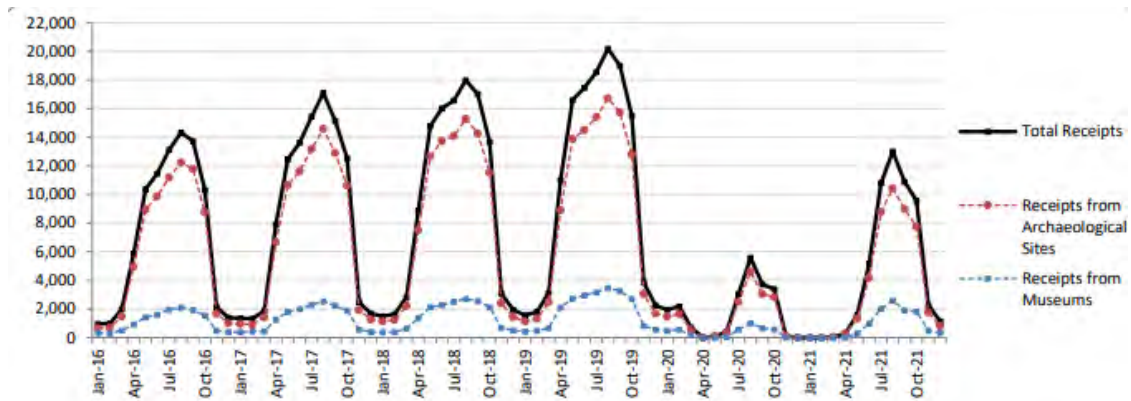
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Κατά το δωδεκάμηνο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2021, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2020, παρατηρήθηκε αύξηση 86% στον αριθμό των επισκεπτών των μουσείων και 52,9% στον αριθμό των επισκεπτών ελεύθερης εισόδου.

Όσον αφορά τους Αρχαιολογικούς χώρους, κατά το δωδεκάμηνο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2021, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2020, καταγράφηκε αύξηση 98,7% στον αριθμό των επισκεπτών και 49,6% στον αριθμό των επισκεπτών ελεύθερης εισόδου.

⁶ Δεδομένου ότι τα στοιχεία για τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους δεν είναι διαθέσιμα σε μορφή Excel, παρουσιάζονται απευθείας οι πίνακες που δημοσιεύει η ΕΛΣΤΑΤ.

Γράφημα 32. Εισπράξεις μουσείων και αρχαιολογικών χώρων (Ιανουάριος 2016 – Δεκέμβριος 2021) (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Οι ελληνικοί πολιτιστικοί χώροι με πωλήσεις εισιτηρίων ανακτούν περίπου το 65% των επισκεπτών και των εσόδων το 2021 σε σύγκριση με το 2019.

8.4 Κύρια ελλείμματα δεδομένων στην ανάλυση δεδομένων των επιπτώσεων στα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους

Αυτά είναι τα κύρια ελλείμματα δεδομένων που εντοπίστηκαν κατά την αξιολόγηση:

1. **Πολύ μεγάλοι χρόνοι παραγωγής και δημοσίευσης** των στατιστικών στοιχείων που παράγει η ΕΛΣΤΑΤ: τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα δεδομένα σχετικά με τα καταλύματα είναι από τον Σεπτέμβριο του 2021.
2. **Επί του παρόντος, δεν υπάρχει προσδιορισμός των τουριστικών κλάδων, της απασχόλησης ή του κύκλου εργασιών τους.**
3. **Τα διαθέσιμα οικονομικά στοιχεία αναφέρονται μόνο σε τουριστικά καταλύματα και επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών,**

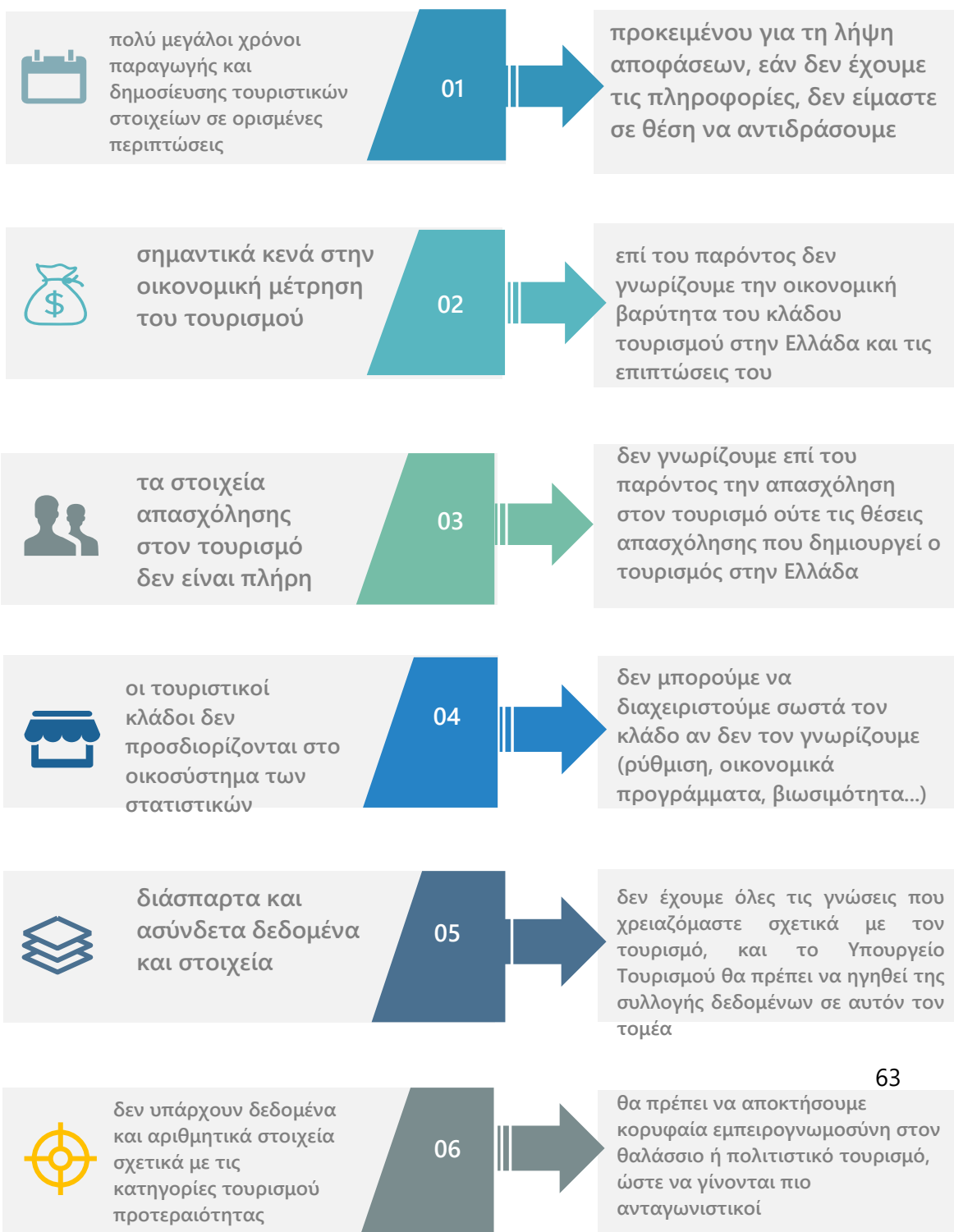
αφήνοντας εκτός άλλους κλάδους μεγάλου όγκου και υψηλού αντίκτυπου, όπως ταξιδιωτικούς πράκτορες και πρακτορεία, ενοικιάσεις αυτοκινήτων, πολιτιστικούς χώρους ή εταιρείες δραστηριοτήτων.

4. **Σημαντικές ελλείψεις εντοπίστηκαν στο Μητρώο Τουριστικών Επιχειρήσεων** του Υπουργείου Τουρισμού (ΜΗΤΕ). Το τρέχον μητρώο δεν καλύπτει ολόκληρο τον κλάδο και δεν ενημερώνεται σωστά.
5. **Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των εταιρειών που δραστηριοποιούνται σήμερα στην αγορά ή σχετικά με τον αριθμό των τουριστικών εταιρειών που έχουν παύσει τη λειτουργία τους.**
6. **Τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία είναι διάσπαρτα στα αρχεία των διαφόρων φορέων.**

9. Ελλείμματα δεδομένων και τομείς βελτίωσης

Συνολικά, η ανάλυση και τα συμπεράσματα της παρούσας έκθεσης χρησιμεύουν ως βάση για ένα δεύτερο συμπληρωματικό έγγραφο -*Κατευθυντήριες γραμμές για την παρακολούθηση των επιπτώσεων στον τουρισμό*- όπου προτείνονται ειδικά μέτρα βελτίωσης σύμφωνα με τα συμπεράσματα της παρούσας έκθεσης, καθώς και άλλες πληροφορίες που μελετήθηκαν.

Γράφημα 33. Συνοπτική παρουσίαση των προβλημάτων που εντοπίστηκαν και των πιθανών τομέων βελτίωσης.

10. Παράρτημα Α: Πηγές στατιστικών

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΠΗΓΗ	ΦΟΡΑΣ/ΠΑΡΟΧΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
1. Εισερχόμενος τουρισμός			
1.1	<p>Έρευνα Συνόρων</p> <p>Από το 2002, η Τράπεζα της Ελλάδος διενεργεί μηνιαία δειγματοληπτική έρευνα στα κυριότερα σημεία εισόδου/εξόδου της χώρας (Έρευνα Συνόρων), με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών για την εκτίμηση των ταξιδιωτικών δαπανών.</p> <p>Η Έρευνα Συνόρων στην πραγματικότητα αποτελείται από δύο ξεχωριστές έρευνες:</p> <ul style="list-style-type: none"> – την «Έρευνα Εισπράξεων», η οποία αποσκοπεί στην εκτίμηση της δαπάνης την οποία πραγματοποιούν στην Ελλάδα οι ταξιδιώτες-κάτοικοι εξωτερικού-κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους στη χώρα, και – την «Έρευνα Πληρωμών», η οποία αποσκοπεί στην εκτίμηση της δαπάνης την οποία πραγματοποιούν στο εξωτερικό οι ταξιδιώτες-κάτοικοι Ελλάδος-κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους σε χώρα εκτός Ελλάδος. 	Τράπεζα της Ελλάδας	Μηνιαίως (Ιαν 2022)
1.2	<p>Έρευνα «Αφίξεις και διανυκτερεύσεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ»</p> <ul style="list-style-type: none"> – Απογραφική έρευνα. Κάθε κατάλυμα ή κάμπινγκ συμπληρώνει ένα ερωτηματολόγιο για κάθε μήνα λειτουργίας του. Η συμμετοχή στην έρευνα είναι υποχρεωτική για όλα τα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ. – Μονάδα αναφοράς: όλα τα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ που είναι εγγεγραμμένα στο μητρώο του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου της Ελλάδας. 	ΕΛΣΤΑΤ	Μηνιαίως (2020)

	<ul style="list-style-type: none"> – Τα ερωτηματολόγια υποβάλλονται ως επί το πλείστον ηλεκτρονικά, μέσω της ηλεκτρονικής εφαρμογής της ΕΛΣΤΑΤ «Ξένιος Ζευς» ή, εναλλακτικά, σε έντυπη μορφή, για καταλύματα που δεν έχουν τη δυνατότητα ηλεκτρονικής υποβολής. – Η έρευνα βασίζεται στο Στατιστικό Μητρώο καταλυμάτων ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ, το οποίο ενημερώνεται στη διάρκεια του έτους, ώστε τα στοιχεία να αναφέρονται στον πραγματικό αριθμό καταλυμάτων και κάμπινγκ που λειτουργούν. – Ανά περιφέρειες (NUTS 2) – Μεταβλητές: <ul style="list-style-type: none"> ο Αρ. αφίξεων (ταξιδιωτών) ημεδαπών και αλλοδαπών (ανά χώρα κατοικίας) ο Αρ. διανυκτερεύσεων ο Πληρότητα κλινών 		
--	---	--	--

2. Εγχώριος τουρισμός

2.1	<p>Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών</p> <p>Η έρευνα αναλύει τις δαπάνες και τις αγορές των ελληνικών νοικοκυριών ανάλογα με τη σύνθεση και τα χαρακτηριστικά τους, και η εξέλιξη των δαπανών για ορισμένες έννοιες μπορεί να μελετηθεί σε σχέση με την τουριστική οικονομία, όπως τουριστικά καταλύματα, αγορά πακέτων διακοπών ή μεταφορικών μέσων, μεταξύ άλλων.</p>	ΕΛΣΤΑΤ	Ετησίως (2020)
2.2	<p>Έρευνα Ποιοτικών Χαρακτηριστικών Ημεδαπών Τουριστών (Έρευνα Διακοπών)</p> <p>Σκοπός της έρευνας είναι η συλλογή δεδομένων σχετικά με τα χαρακτηριστικά των ημεδαπών τουριστών, τις τουριστικές δαπάνες και τη συμβολή διαφόρων κοινωνικοδημογραφικών ομάδων στον τουρισμό καθώς με και τη συμπεριφορά τους, με στόχο τη χάραξη εθνικής και ευρωπαϊκής πολιτικής στον τομέα του τουρισμού.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Δειγματοληπτική έρευνας σε νοικοκυριά – Μεταβλητές: <ul style="list-style-type: none"> ο Αρ. τουριστών ο Αρ. ταξιδιών 	ΕΛΣΤΑΤ	Ετησίως (2020)

	<ul style="list-style-type: none"> ο Αρ. διανυκτερεύσεων ο Δαπάνη ο Δαπάνες κατά είδος δαπάνης ο Κύριος λόγος του ταξιδιού ο Κύριος προορισμός του ταξιδιού (εξωτερικό) ο Φύλο ο Ηλικία ο Κύριο μέσο μεταφοράς ο Τύπος καταλύματος 		
2.3 (1.2)	Έρευνα «Αφίξεις και διανυκτερεύσεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ»	ΕΛΣΤΑΤ	Μηνιαίως (2020)
3. Εξερχόμενος τουρισμός			
3.1 (1.1)	Έρευνα Συνόρων	Τράπεζα της Ελλάδας	Μηνιαίως (Ιαν 2022)
3.2 (2.1)	Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών	ΕΛΣΤΑΤ	Ετησίως (2020)
4. Απασχόληση			
4.1	Έρευνα Εργατικού Δυναμικού Αριθμός απασχολουμένων σε υποτομείς του κλάδου τουρισμού: τουριστικά καταλύματα όλων των τύπων <ul style="list-style-type: none"> – υπηρεσίες τροφών και ποτών – Μεταφορές επιβατών – Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και άλλων υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες 	ΕΛΣΤΑΤ	Τριμηνιαίως (2021)
5. Τουριστικοί κλάδοι			
5.1 (1.2)	Έρευνα «Αφίξεις και διανυκτερεύσεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ»	ΕΛΣΤΑΤ	Μηνιαίως (2020)
5.2	Δυναμικότητα και πληρότητα των τουριστικών καταλυμάτων (Έρευνα αφίξεων και	ΕΛΣΤΑΤ	Μηνιαίως (2020)

	<p>διανυκτερεύσεων στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ)</p> <p>Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα</p> <p>Καταλύματα σύντομης διαμονής</p> <p>Κάμπινγκ</p> <ul style="list-style-type: none"> – αφίξεις επισκεπτών – διανυκτερεύσεις επισκεπτών – ποσοστό πληρότητας 		
5.3	<p>Επιχειρήσεις Παροχής Καταλυμάτων και Υπηρεσιών Εστίασης (Πειραματικές στατιστικές)</p> <p>Τα στατιστικά στοιχεία που παρουσιάζονται καταρτίστηκαν με βάση τη σύνδεση και την επεξεργασία πρωτογενών δεδομένων από τις ακόλουθες πηγές:</p> <ul style="list-style-type: none"> ο Το τελικό Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων της ΕΛΣΤΑΤ του έτους αναφοράς 2018. ο Διοικητικά αρχεία συναλλαγών (φορολογικά, κ.λπ.) των ετών αναφοράς 2019 2020, 2021 και 2022. <p>Ειδικότερα, χρησιμοποιήθηκαν τα ακόλουθα πρωτογενή δεδομένα ανά πηγή:</p> <ul style="list-style-type: none"> ο Ενεργές επιχειρήσεις και κλάδος οικονομικής δραστηριότητας από το οριστικό Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων του 2019. ο Στοιχεία εσόδων από διοικητικά αρχεία συναλλαγών των ετών 2019 2020, 2021 και 2022. <p>Σημειώνεται ότι η γεωγραφική ταξινόμηση των επιχειρήσεων βασίζεται στην έδρα της επιχείρησης</p>	ΕΛΣΤΑΤ	Μηνιαίως (Ιαν 2022)
5.4	<p>ΜΗΤΕ (Μητρώο Τουριστικών Επιχειρήσεων)</p> <p>Δεδομένα τουριστικών επιχειρήσεων ανά κατηγορία και έτος, που παρέχονται στο Υπουργείο Τουρισμού μέσω των 14 περιφερειακών γραφείων τουρισμού.</p>	Υπουργείο Τουρισμού	ετησίως (2021)
5.5	<p>Οι Επιδόσεις των Ελληνικών Ξενοδοχείων</p> <p>Η ετήσια έρευνα του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων καταγράφει τις επιπτώσεις της πανδημίας στα κύρια μεγέθη των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων το 2021.</p> <p>Στρωματοποιημένη αναλογική δειγματοληψία, δείγμα και πληθυσμός: n= 1,122/N=10,050.</p>	Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ)	ετησίως (2021)

	<ul style="list-style-type: none"> – % των ξενοδοχείων σε λειτουργία – % πληρότητας ανά μήνα – Μέση τιμή δωματίου (ανά τύπο: ξενοδοχεία συνεχούς λειτουργίας, εποχιακά ξενοδοχεία) – Κύκλος εργασιών (ανά τύπο: ξενοδοχεία συνεχούς λειτουργίας, εποχιακά ξενοδοχεία, ανά κατηγορία: από 1 έως 5 * και ανά παρεχόμενες υπηρεσίες: διαμονή, διατροφή, συνέδρια, άλλες υπηρεσίες) – Αρ. απασχολουμένων – Αρ. απασχολουμένων αποφοίτων τουριστικών σχολών – Δαπάνες ανακαίνισης-συντήρησης ξενοδοχείων – Κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών από μέτρα στήριξης – Εκτιμήσεις για τον τζίρο, συμβόλαια 		
--	---	--	--

6. Οικονομία

6.1	<p>Δείκτης Κύκλου Εργασιών Τουρισμού</p> <p>Εξέλιξη του Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος (κλάδος 55 της ταξινόμησης NACE αναθ. 2) και Υπηρεσιών Εστίασης (κλάδος 56 της ταξινόμησης NACE αναθ. 2).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Μηνιαίως – Ανά περιφέρειες (NUTS 2) – Πηγές: <ul style="list-style-type: none"> ο Το τελικό Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων της ΕΛΣΤΑΤ του έτους αναφοράς 2018 ο Διοικητικά αρχεία συναλλαγών (φορολογικά, κ.λπ.) των ετών αναφοράς 2019 2020, 2021 και 2022 – Η γεωγραφική ταξινόμηση των επιχειρήσεων βασίζεται στην έδρα της επιχείρησης 	ΕΛΣΤΑΤ	Τριμηνιαίως ς (Ιαν 2022)
6.2	<p>Ελληνικό Ισοζύγιο Πληρωμών - Ταξιδιωτικές υπηρεσίες</p> <p>Το ισοζύγιο πληρωμών είναι ένας στατιστικός πίνακας που καταγράφει τις συναλλαγές μεταξύ κατοίκων και μη κατοίκων, ανεξάρτητα από το νόμισμα συναλλαγής, στη διάρκεια καθορισμένης χρονικής περιόδου.</p>	Τράπεζα της Ελλάδας	μηνιαίως και ετησίως (2021)

7. Άλλες πηγές

7.1	<p>Έρευνα Κίνησης Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων</p> <p>Η μια απογραφική έρευνα που διεξάγεται σε μηνιαία βάση με βάση τα δεδομένα που διαβιβάζονται από το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων (ΤΑΠ), καθώς και από το Μουσείο Ακρόπολης, την Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου, το Μουσείο Μπενάκη και το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.</p> <p>Τα στοιχεία της έρευνας αφορούν τον αριθμό των επισκεπτών και τις εισπράξεις από τα εισιτήρια που πωλούνται στα Μουσεία και τους Αρχαιολογικούς χώρους της χώρας. Η έρευνα καλύπτει 172 μουσεία και 154 αρχαιολογικούς χώρους.</p> <p>Ορισμένοι αρχαιολογικοί χώροι έχουν ενιαίο εισιτήριο που ισχύει τόσο για τον αρχαιολογικό χώρο όσο και για τους σχετικό μουσείο. Αυτοί οι αρχαιολογικοί χώροι μαζί με το μουσείο τους θεωρούνται μία στατιστική μονάδα.</p> <p>Πηγή: Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων (ΤΑΠ) του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού</p> <p>Ανά περιφέρειες (NUTS 3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Μεταβλητές: <ul style="list-style-type: none"> o Αρ. επισκεπτών o Εισπράξεις (€) 	ΕΛΣΤΑΤ	Μηνιαίως (Νοε 2021)
7.2	<p>Επιχειρήσεις σε Αναστολή Λειτουργίας (Πειραματικές στατιστικές)</p> <p>Παρέχει στατιστικά στοιχεία για τις επιχειρήσεις που ταξινομήθηκαν στις κατηγορίες οικονομικής δραστηριότητας που τελούσαν ή τελούν υπό αναστολή λειτουργίας βάσει της κρατικής εντολής του Μαρτίου 2020, λόγω της πανδημίας της νόσου COVID-19, (σχετικός σύνδεσμος για ΚΑΔ επιχειρήσεων που πλήττονται και ΚΑΔ επιχειρήσεων που κλείνουν με κρατική εντολή).</p> <p>Τα στατιστικά στοιχεία καταρτίστηκαν με βάση τη σύνδεση και την επεξεργασία πρωτογενών δεδομένων από τις ακόλουθες πηγές:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Το τελικό Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων της ΕΛΣΤΑΤ του έτους αναφοράς 2018. - Διοικητικά μητρώα επιχειρήσεων, έτους αναφοράς 2020. - Διοικητικά αρχεία συναλλαγών (φορολογικά, κ.λπ.) ετών αναφοράς 2019 , 2020, 2021 και 2022. 	ΕΛΣΤΑΤ	Μηνιαίως (Ιαν 2021)

	<p>Ειδικότερα, χρησιμοποιήθηκαν τα ακόλουθα πρωτογενή δεδομένα ανά πηγή:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ενεργές επιχειρήσεις και κλάδος οικονομικής δραστηριότητας από το οριστικό Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων του 2019. - Ο πληθυσμός των νομικών μονάδων (ΑΦΜ) που ταξινομούνται στους ΚΑΔ με προσωρινή αναστολή λειτουργίας από διοικητικά μητρώα επιχειρήσεων έτους 2020. - Στοιχεία εσόδων από διοικητικά αρχεία συναλλαγών των ετών 2019 , 2020, 2021 και 2022. <p>Επισημαίνεται ότι, κατόπιν της αντιστοίχισης των ΚΑΔ με τους κλάδους της ταξινόμησης NACE Αναθ.2, για τους οποίους ισχύει καθολική (για όλες τις υποκείμενες δραστηριότητες) ή μερική αναστολή λειτουργίας των επιχειρήσεων που κατατάσσονται σε αυτούς με βάση την κρατική εντολή τον Μάρτιο 2020, ακολουθεί η σύνδεση με τα στοιχεία του οριστικού Στατιστικού Μητρώου Επιχειρήσεων έτους 2019 που αποτελεί το βασικό πλαίσιο αναφοράς για το τρέχον Δελτίο Τύπου. Η σύνδεση αυτή οδηγεί σε διαφοροποιημένα αποτελέσματα ως προς το ποσοστό των επιχειρήσεων σε αναστολή λειτουργίας ανά κλάδο δραστηριότητας της ταξινόμησης NACE Αναθ. 2 (κυρίως επειδή υπήρχαν επιχειρήσεις που βρίσκονταν σε λειτουργία κατά ολόκληρο ή μέρος του έτους 2019 και έληξαν τις εργασίες τους στη διάρκεια του 2020 και εξής). Με εφαρμογή της ίδιας μεθοδολογίας, προσδιορίστηκε το πλήθος των επιχειρήσεων που τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας, με κρατική εντολή τον Νοέμβριο 2020 (σχετικοί σύνδεσμοι ΦΕΚ Β'/4899/06.11.2020 και Πίνακας ΚΑΔ που αναστέλλεται η δραστηριότητά τους).</p> <p>Στατιστικές ταξινομήσεις. Για τις οικονομικές δραστηριότητες χρησιμοποιείται η ευρωπαϊκή στατιστική ταξινόμηση των οικονομικών δραστηριοτήτων NACE αναθ. 2.</p> <p>Σημειώνεται ότι εφαρμόσθηκε αυτόματη μετατροπή των ΚΑΔ σε κωδικούς της ταξινόμησης NACE Αναθ. 2, με βάση ισχύοντες κανόνες αντιστοίχισης.</p>		
7.3	<p>Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων</p> <p>Αποτελεί το βασικό εργαλείο για την προετοιμασία και τον συντονισμό ερευνών και την κύρια πηγή πληροφοριών για τη στατιστική ανάλυση του επιχειρηματικού πληθυσμού και της δημογραφίας των επιχειρήσεων, καθώς και για τον εντοπισμό και τη συγκρότηση στατιστικών μονάδων.</p>	ΕΛΣΤΑΤ	Ετησίως (2018)

	<p>Ο αριθμός των νομικών μονάδων, ο κύκλος εργασιών και η απασχόληση ανά τετραψήφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας σε ολόκληρη τη χώρα είναι διαθέσιμα για το 2018.</p> <p>Η επικαιροποίηση αναμένεται τον Απρίλιο του 2022 για το έτος αναφοράς 2019.</p>		
7.4	<p>Στατιστικές Διάρθρωσης Επιχειρήσεων (SBS)</p> <p>Διάρθρωση, δραστηριότητες και επιδόσεις των επιχειρήσεων σύμφωνα με την ταξινόμηση δραστηριοτήτων NACE (τομέας Θ: δραστηριότητες παροχής καταλυμάτων και υπηρεσιών εστίασης). Τα αποτελέσματα της έρευνας SBS αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή δεδομένων για την κατάρτιση του ΑΕΠ.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Αρ. επιχειρήσεων – Κύκλος εργασιών – Αξία παραγωγής – Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία – Αρ. απασχολούμενων – μισθοί και έξοδα προσωπικού κ.λπ. 	ΕΛΣΤΑΤ	ετησίως
7.5	<p>Κίνηση επιβατών και πτήσεων</p> <ul style="list-style-type: none"> – εσωτερικού, ανά μήνα – εξωτερικού, ανά μήνα 	Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών (ΔΑΑ)	μηνιαίως (Φεβ 2022)
7.6	<p>AEROSTAT (Έρευνα επιβατών)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Αρ. επιβατών (IATA) – Πρόθεση για ταξίδι – Κύριος λόγος του ταξιδιού – Αντίληψη ασφαλείας στον ΔΑΑ – Κοινωνικοοικονομικό προφίλ – Διάρκεια ταξιδιού – Πηγές πληροφόρησης – Μέσα κράτησης εισιτηρίων – Περίοδος κράτησης – Συχνότητα ταξιδιών – Εθνικότητα – Τόπος κατοικίας 	Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών (ΔΑΑ)	ετησίως (2020)

7.7	<p>Εκθέσεις Συνοριακών Σημείων Διέλευσης (ΣΣΔ)</p> <p>Αριθμός Ευρωπαίων πολιτών και αριθμός υπηκόων τρίτων χωρών (ΥΤΧ) τόσο για την είσοδο όσο και για την έξοδο από τον χώρο Σένγκεν που διήλθαν από το ΣΣΔ τους.</p>	<p>Ελληνική Αστυνομία – Διεύθυνση Προστασίας Συνόρων</p>	<p>μηνιαίως</p>
7.8	<p>Δελτίο Στατιστικής</p> <p>Στατιστικά στοιχεία της αεροπορικής κίνησης όλων των ελληνικών αερολιμένων.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Αρ. επιβατών ανά μήνα (αφίξεις, αναχωρήσεις, μετεπιβιβάσεις) – Αρ. πτήσεων ανά μήνα 	<p>Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας – Διεύθυνση Δεδομένων</p>	<p>ετησίως (2018)</p>
7,9	<p>Παρατηρητήριο Τουρισμού</p> <p>Εβδομαδιαία έρευνα για την αντιμετώπιση διαφόρων θεμάτων.</p>	<p>Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ)</p>	<p>εβδομαδιαίως / ετησίως</p>
7.10	<p>Στατιστικές Θαλάσσιων Μεταφορών Επιβατών</p> <p>Οργανισμοί Λιμένων Πειραιά και Θεσσαλονίκης καθώς και άλλοι οργανισμοί λιμένων και ναυτιλιακές εταιρείες.</p> <ul style="list-style-type: none"> – αριθμός επιβατών που αρχίζουν ή τερματίζουν ένα εγχώριο/διεθνές – ταξίδι (εξαιρουμένης κρουαζιέρας) σε ελληνικό λιμένα – • αριθμός επιβατών που ξεκινούν ή τερματίζουν κρουαζιέρα σε ελληνικό λιμένα 	<p>ΕΛΣΤΑΤ</p>	<p>μηνιαίως</p>
7.11	<p>Πιλοτικός ΔΛΤ 2017</p> <p>Το πιλοτικό έργο ΔΛΤ έθεσε τη βάση για τη σταθερή εφαρμογή του ΔΛΤ στην Ελλάδα. Η τεκμηρίωση του έργου καταδεικνύει τις αδυναμίες και τα κενά της σχετικής βάσης δεδομένων του ΔΛΤ και προτείνει μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την τροποποίηση της βάσης δεδομένων.</p>		<p>2015 (έτος αναφοράς)</p>

11. Παράρτημα Β: Μέτρα κατά της νόσου COVID-19 που λήφθηκαν στην Ελλάδα⁷

ΤΑΞΙΔΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ (Ο πίνακας είναι διαθέσιμος μόνο στα αγγλικά)

Level 1	Coverage	Level 2	Level 3	Start Date	End Date	Targets	Notes
●	☐ National	Travel advice	Not applicable	21 Mar 2020	25 May 2020	General population	21/03/2020 Permanent residents and supply trucks would be allowed to travel to the Greek islands,; ...
●	☐ National	Travel restrictions	Cordon sanitaire	17 Mar 2020	03 May 2020	Asylum seekers;Migrants;Refugee	Aegean islands/Lesbos island: Additional restrictions remain in place until further notice in migran...
●	☐ National	Travel restrictions	Other	04 May 2020	18 May 2020	General population	Can circulate freely within the prefecture.
●	☐ National	Travel restrictions	Cordon sanitaire	02 Apr 2020	05 Jul 2020	Asylum seekers;Migrants;Refugee	Migrant camps in Ritsona and Malakasa have been placed under full sanitary isolation. No one is allo...
●	☐ National	Travel restrictions	Cordon sanitaire	07 Nov 2020	13 May 2021	General population	The movement of the population is restricted between regional units. There are exceptions such as wo...
●	☐ National	Travel restrictions	Cordon sanitaire	16 Mar 2020	06 Apr 2020	Person residing in the affected area	Two villages in Western Macedonia, Damaskinia and Dragasia, were quarantined after several cases amo...

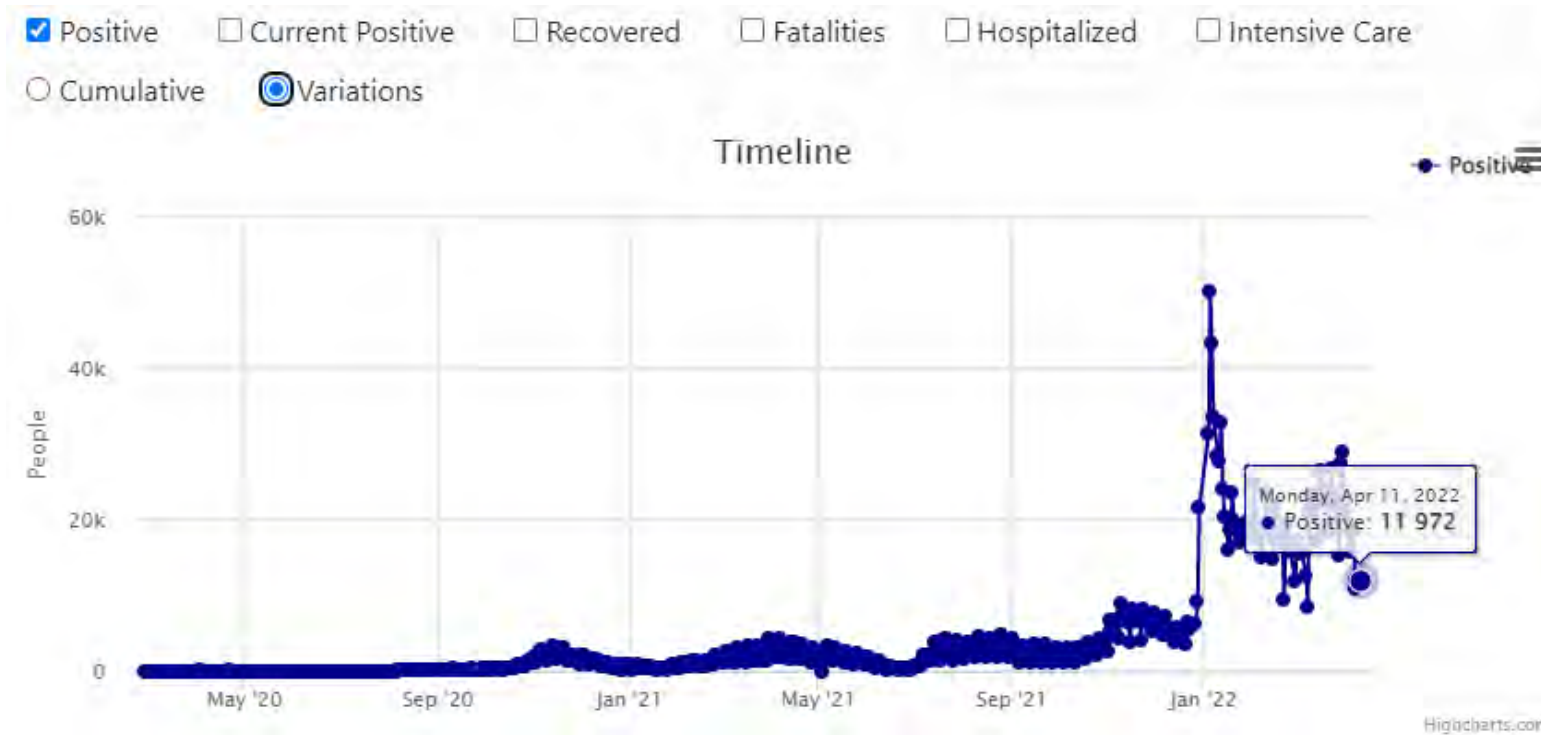
⁷ Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή: <https://covid-statistics.jrc.ec.europa.eu/RMeasures>. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

ΤΑΞΙΔΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ (Ο πίνακας είναι διαθέσιμος μόνο στα αγγλικά)

Level 1	Coverage	Level 2	Level 3	Start Date	End Date	Targets	Notes
●	☐ National	Total border closure	Not applicable	17 Mar 2020	28 Feb 2022	Travellers	17/03/20: Entry ban for individuals other than citizens from countries in the European Union, Europe...
●	☐ National	Quarantine for international travellers	Not applicable	18 Dec 2020	18 Apr 2021	Travellers	All travellers entering Greece from 18/12/2020 to 07/01/2021 are required to self-quarantine for 3 d...
●	☐ National	Border screening	PCR/rapid antigen testing	24 Jul 2020	18 Apr 2021	Travellers	Before entering the country, all travellers must complete a Passenger Locator Form. Temporary testin...
●	☐ National	Total border closure	Not applicable	15 Mar 2020	15 Jul 2020	Travellers	land: Albania, North Macedonia, and Turkey. Air: Italy and Spain; Sea: Italy.
●	☐ National	Quarantine for international travellers	Not applicable	19 Mar 2020	30 Jun 2020	Travellers	Mandatory quarantine for 14 days for returning travellers coming from affected areas.; until 14/06/2...
●	☐ National	Border screening	Other	14 Jul 2020	09 Aug 2020	Travellers	Temporary measure due to increased COVID-19 cases in the Balkans.
●	☐ National	Total border closure	Not applicable	22 Mar 2021		Travellers	Traveling from Albania, Turkey, and North Macedonia is allowed for essential reasons only.; 14/05/20...
●	☐ National	Travel advice	Not applicable	28 Jan 2020	26 Feb 2021	Travellers	Update travel information MoH website.
●	☐ National	Quarantine for international travellers	Not applicable	19 Apr 2021		Travellers	As of 19 April 2021, the countries from which entry is allowed without the requirement for quarantin...
●	☐ National	Border screening	PCR/rapid antigen testing	19 Apr 2021		Travellers	proof of a negative SARS-CoV-2 PCR certificate is not required for travellers who have completed the...

12. Παράρτημα Γ: Στατιστικά στοιχεία COVID-19 για την Ελλάδα⁸

Γράφημα 34. Ημερήσια διακύμανση θετικών κρουσμάτων 2019-2022 στην Ελλάδα. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

⁸ Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή: <https://covid-statistics.jrc.ec.europa.eu/Home/Dashboard>

Γράφημα 35. Ημερήσια διακύμανση θανάτων 2019-2022 στην Ελλάδα. (Το γράφημα είναι διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

